

Muhammed Salih Munexhid

33 SHKAQE

PËR SHTIMIN E PËRKUSHTIMIT NË NAMAZ

Titulli i origjinalit:

ثلاثة و ثلاثون سببا للخشوع في الصلاة

Thelathetun ue thelathune sebeben lil hushui fis-salati

Autor: Muhamed Salih Munexhid

Botues: LIB-ART

Botimi i parë

Përktheu nga gjuha arabe:

Sabit Gashi

Recensent Fetar:

Lulzim Susuri

Redaktimi gjuhësor (Lektura):

Roald Hysa

Faqosja:

Gazmend Gjota

Kopertinat:

Kopertinat Inc.

www.kopertinat.com

Copyright © 2009 **Lib-Art**.

Të gjitha të drejtat e rezervuara për gjuhën shqipe.

Asnjë pjesë e saj nuk lejohet të shumëfishohet (kopjohet), të strehohet (ruhet) diku apo të shpërndahet në çfarëdo forme, qoftë elektronike apo mekanike, përfshirë fotokopjimin pa të drejtën e botuesit. Lejohet përdorimi i pjesëve të tekstit për arsye punimesh shkencore apo interesa tjera të islamit, duke cituar vazhdimisht burimin e tekstit.

Libart-botime.com

HYRJE:

BISMILAHİ RRAHMANI RRAHİM

Falënderimi i takon Allahut, Zotit të botëve, që në librin e Tij të qartë ka thënë:

“...dhe ndaj Allahut të jeni respektues (në namaze).”¹

Pastaj për namazin thotë:

“Kërkoni ndihmë (në të gjitha çështjet) me durim dhe me namaz, vërtet ajo është e madhe (e vështirë), por jo edhe për ata që kanë frikë (Zotin).”²

Salavatet dhe selamet tona ia dërgojmë prijësit të besimtarëve, zotërisë të të devotshmëve, Muhamedit të Dërguarit të Allahut, familjes dhe gjithë shokëve të tij.

Pa dyshim që namazi është shtylla kryesore në çështjet praktike të fesë sonë, prandaj përkushtimi dhe frikë-respekti janë detyrime të domosdoshme, që duhet të jenë të pranishme gjatë faljes së namazit. Kjo gjë bëhet duke pasur parasysh, se Iblisi i mallkuar është zotuar se do të mundohet në çdo mënyrë që t'i largojë bijtë e Ademit nga rruga e drejtë dhe t'ua prishë punët e mira, ku me këtë rast ai edhe tha:

¹ Bekare: 238.

² Bekare: 45.

.....

“Mandej, do t’u sillem atyre para, prapa, nga e djathta dhe nga e majta e tyre...”³.

Për shkak të vlerës së namazit djalli përdor kurthet e tij më të efektshme tek njerëzit gjatë faljes, duke iu futur vesvese të ndryshme, vetëm e vetëm që falësi të mos ndiejë kënaqësi gjatë namazit dhe kështu t’i pakësohet apo edhe t’i humbasë shpërblimi i këtij adhurimi.

Duke pasur parasysh se përkushtimi gjatë faljes së namazit është çështja e parë, që ai adhurim do të ngrihet nga toka, gjegjësisht nga gjokset e muslimanëve, dhe pa dyshim ne jemi kah fundi i kësaj bote, mbi ne përshtatet thënia e shokut të Pejgamberit *salallahu alejhi ve selem*, Hudhejfes, *radijallahu anhu*, i cili thotë:

“Gjëja e parë që do ta humbisni prej fesë suaj është përkushtimi, ndërsa ajo e fundit është namazi, ku do të ndodhë të falet njeriu i asaj kohe, por të mos ketë asnjë të mirë nga ai, do të ndodhë të hysh në xhami e do të kesh frikë, se nuk do të gjesh asnjë të përkushtuar në namazin e tij”⁴.

Prandaj duke u nisur nga kjo dukuri negative, duke dëgjuar rreth e qark nga të tjerët se si ankohen, që kur futen në namaz në mendjet e tyre vërsulen vesvese të ndryshme dhe pothuajse iu humb i tërë përkushtimi e pashë të arsyeshme të shkruaj disa rreshta rreth kësaj çështje, ku përmes saj së pari e këshilloj veten time e pastaj të tjerët. Lus Allahun e Lartësuar që ky libër të jetë i dobishëm!

Allahu i Lartësuar thotë:

³ Arafë: 17.

⁴ "Medarixhu salikin" Ibnul Kajim: 1/521.

.....

“Është e sigurt se kanë shpëtuar besimtarët. Ata që janë të përulur dhe të kujdesshëm gjatë faljes së namazit”⁵.

Pra, me fjalën: “të kujdesshëm” Zoti ka si qëllim, se ata e falin namazin me frikë-respekt ndaj Allahut, të qetë, të thjeshtë etj.,⁶ e asgjë tjetër nuk i nxit për të qenë të tillë veçse frika dhe dituria e Zotit për veprat e tyre.⁷ Nga Muxhahidi përcillet se ka thënë për fjalën e Allahut: “...dhe ndaj Allahu të jeni respektues (në namaze).”⁸: “Në këtë lloj respektimi futen përulja, frika, ulja e shikimit në tokë, thjeshtësia (jo mendjemadhësia), të gjitha këto i bën nga frika dhe respekti i robit, që ai ka për Zotin e vet.”⁹

Vendi i këtij përkushtimi pa dyshim ndodhet në zemër ndërsa frytet e saj vërehen tek gjymtyrët e trupit, sepse ato pasojnë bindjet e zemrës, prandaj nëse infektohet zemra me vesvese e pakujdesi, atëherë prishet adhurimi i gjymtyrëve. Kjo ndodh, sepse zemra i ngjan një mbreti, ndërsa gjymtyrët ushtarëve të tij, të cilët veprojnë sipas urdhrave të mbretit të tyre e atëherë kur mbreti shkarkohet apo mundet të shkarkohet, shkatërrohen edhe ushtarët e tij.

Sa i përket syfaqësisë, të cilën mund ta shfaqë njeriu në namaz, duke u treguar i përkushtuar në të s’ka dyshim se është ves i ndaluar, i cili dënohet në Islam. Kjo për arsye se prej shenjave të sinqeritetit në adhurim është:

⁵ Muminun: 1-2.

⁶ Tefsiri i Ibën Kethirit, 6/414. (Tek komenti i ajetit të lartpërmendur sh.p.)

⁷ Medarixhu salikin, 1/520.

⁸ Bekare: 238.

⁹ Tadhim kadrus-salah, 1/188.

- Fshehja e përkushtimit:

Hudhejfe, radijallahu anhu, thoshte: *“Kini kujdes e mos bëni përkushtim për syfaqësi. Të pranishmit të habitur e pyetën se si mund të ndodhë diçka e tillë? Ai tha: “Kur ti e ndien në vetvete gjatë namazit, se trupin e ke të përkushtuar, ndërsa zemrën jo: kjo quhet dyfaqësi.”*

Fudajl bin Ijadi thotë: “Urrehej shumë që një person të paraqiste frikë e përkushtim më shumë, se sa kishte në zemrën e tij e nëse ndodhte ta shihnin besimtarët ndonjërin me përkushtim formal, duke e mbledhur trupin apo krahët, i thoshin: -Ore ti, frika e përkushtimit është këtu,- dhe i bënin me shenjë nga zemra,- dhe jo këtu,- duke i bërë me shenjë nga krahët.”¹⁰

Ibën Kajimi kur flet për dallimin mes përkushtimit me besim dhe atij me syfaqësi thotë: **“Përkushtimi me iman është përkushtim që rrjedhë nga zemra, fryt i së cilës është madhërimi, lartësimi, respekti dhe turpi nga Allahu. Pastaj nga e tërë kjo zemra e besimtarit i nënshtrohet Allahut, nënshttrim me dashuri, turp, njohjen e begative etj., e pas tërë kësaj patjetër pason përkushtimi i gjymtyrëve. Kurse lloji i dytë i përkushtimit, pra, ai me syfaqësi apo i rrejshëm fillon me paraqitjen mashtruese në gjymtyrët e trupit, ndërsa zemra është bosh nga përkushtimi. Për këtë lloj mashtrimi shumë nga sahabët shpesh thoshin: “O Zot kërkojmë mbrojtjen Tënde nga përkushtimi mashtrues.” E kur pyeteshin, se cili është ai lloj përkushtimi përgjigjeshin: “Kur e sheh një trup të përkushtuar, por zemrën nuk e ka të tillë.”**

¹⁰ Medarixhu salikin, 1/521.

Personi që përkushtohet vetëm për Allahun, ai veçse e ka fikur zjarrin e epshit të vet dhe ka larguar tymin e këtij zjarri nga gjoksin i tij, në të cilin më pas vezullon drita e së vërtetës përmes madhërimit. Tek ai ka vdekur çdo epsh trupor, për shkak të sulmit të bërë nga frika dhe respekti me të cilat është ujitur dhe është rritur. Gjymtyrët zbuten, zemra qetësohet dhe tek Zoti i saj prehet përmes rehatisë shpirtërore dhe kështu arrin tek kënaqësia më e madhe. Është e rehatshme si toka pjellore, e cila e mban dhe e pi ujin duke dhënë frute më vonë, ku edhe zemra e qetë e pranon besimin e ku pastaj frytet e saj vërehen tek gjymtyrët. Për hir të kësaj qetësie dhe kënaqësie shpirtërore besimtari me përlujtë plotë i bie në sexhde Allahut të tij pa ndalim dhe duke vazhduar ashtu deri në fund të jetës së tij.

Kurse lloji i dytë i përkushtimit, pra, ai me syfaqësi shprehet duke i munduar gjymtyrët e trupit, që të qëndrojnë të qeta, aq sa në fakt ato nuk janë ashtu. Këtë e vepron duke aktruar dhe me dyfityrësi, që ashtu të vlerësohet përmes saj. Mirëpo përkundër paraqitjes së jashtme ana e brendshme e këtij njeriu është në kundërshtim të plotë me atë që duket. Zemra e tij është përplot epshe, dëshira dhe lakmi.¹¹

Përkushtimin në namaz mund ta arrijë vetëm njeriu, që e ka larguar zemrën e tij nga çdo çështje tjetër jashtë namazit, duke i dhënë atij përparësinë maksimale ndaj çdo pune tjetër. Më pas kjo do të bëhet shkak që në këtë mënyrë të ndiejë qetësi në trup dhe gjithmonë do ta konsiderojë namazin perlën e syve të tij, mu ashtu siç thotë edhe Pejgamberi ynë, salallahu alejhi ve selem: **“Namazi më është bërë perla e syve të mi”**.

¹¹ Kitab err-rruh, fq. 314.

.....

Në të njëjtën kohë edhe Allahu i Lartësuar i ka përmendur të përkushtuarit dhe të përkushtuarat në namaz, duke i radhitur ata në grupet e robërve të zgjedhur për të cilët ka premtuar falje e shpërblim të madh.¹²

- Disa nga dobیت e përkushtimit:

Përkushtimi e lehtëson çështjen e faljes së namazit. Njeriu i përkushtuar në namaz do ta ketë shumë më të lehtë të falet, se sa ai që nuk është i tillë, Allahu thotë në Kuran:

“Kërkoni ndihmë (në të gjitha çështjet) me durim dhe me namaz, vërtet, ajo është e madhe (vështirë), por jo për ata që kanë frikë (Zotin)”¹³. Kjo do të thotë se namazi është i rëndë dhe mund të ketë mundim, kurse për ata që janë të përkushtuar me frikrespekt ndaj Allahut, nuk është i tillë.

Përkushtimi është një çështje me rëndësi shumë të madhe. Ai mund të zhduket shumë shpejt, gjithashtu shumë njerëzve i mungon një gjë e tillë, e posaçërisht në kohën tonë, kohë kjo në të cilën është afruar shumë shkatërrimi i botës.

Për këtë çështje Pejgamberi, salallahu alejhi ve selem, duke na tërhequr vërejtjen nga një rrezik i tillë thotë: **“Gjëja e parë që do të ngrihet nga Umeti im është përkushtimi (gjatë ibadetit), derisa të vijë koha të mos shohësh asnjë të përkushtuar”¹⁴.**

¹² Ahzab, 35.

¹³ Bekare: 45.

¹⁴ Hejthemiu në “Mexhmeuz-zevaid” thotë: “E përcjell Taberani me zinxhirë të mirë”. Hadithi gjendet edhe në Sahihu Tergib: 543 për të cilin autori thotë se është i saktë.

Disa nga selefët kanë thënë: “Namazi është sikurse shembulli i një robëreshe, të cilën ke për t’ia dhuruar mbretit të mbretërve, prandaj si mendon, nëse e dhuron atë të paralizuar, të verbuar, duke çaluar, me dorë e me këmbë të këputura, të sëmurë, të gjakosur, të shëmtuar e aq me tepër t’ia dërgosh atë të vdekur...” Shembulli i saj i përngjan atij të namazit të njeriut, të cilit i ndodh, që namazin e tij t’ia dhurojë Zotit të Vet në këtë formë? Allahu është i Mirë dhe i Bukur dhe pranon vetëm vepra të mira e të bukura, e namazi pa shpirt nuk është nga veprat e mira, ashtu sikurse nuk është vepër e mirë edhe lirimi i një robi të vdekur.”¹⁵

- **Dispozitat e përkushtimit (gjatë namazit):**

Duke pasur parasysh argumentet fetare themi se përkushtimi në namaz është vaxhib-detyrim.

Shejhul Islam, Ibën Tejmije, *Allahu e mëshiroftë*, thotë: “Allahu i Lartësuar në Kuranin Famëlartë ka thënë: **“Kërkoni ndihmë me durim dhe me namaz, vërtetë ajo është e madhe (vështirë), por jo edhe për ata që kanë frikë (Zotin)”**¹⁶. Me këtë fjalë Allahu po i përçmon dhe i kritikon jo të përkushtuarit. Kurse ne e dimë mirë, se kritikën Allahu e drejton veçse atëherë kur lihet ndonjë vaxhib, apo kur po punohet ndonjë haram. Kështu që nëse jo të përkushtuarit kritikohen nga Allahu, kjo na jep të kuptojmë, se përkushtimi qenka detyrim-vaxhib. Gjithashtu argument për këtë që përmendëm është edhe thënia tjetër e Allahut të Lartësuar, kur na thotë: **“Është e sigurt që kanë shpëtuar besimtarët. Ata që janë të përlurur dhe të kujdesshëm gjatë faljes së namazit. Dhe ata që i shmangen të kotës. Dhe ata që e japin**

¹⁵ Medarixhu salikin, 1/526.

¹⁶ El Bekare: 45.

.....

rregullisht zeqatin. Dhe ata që e ruajnë nderin e vet. Me përjashtim ndaj grave të veta (me kurorë) dhe ndaj atyre (robërëshave) që i kanë në pronësinë e vet, për të cilat nuk janë të qortuar. E kush kërkon prej tyre (dëfrim nga të ndaluarat), të tillët janë ata që kanë shkelur normat e caktuara. Dhe ata që me kujdes i ruajnë ato që u janë besuar (sende ose fjalë), e ruajnë edhe premtimin e dhënë. Dhe ata që i kushtojnë kujdes kohës së namazit të tyre. Të tillët janë mu ata trashëgimtarët. Të cilët e trashëgojnë Firdeusin dhe ata aty janë përgjithmonë¹⁷. Nga kjo kuptojmë se Allahu i Lartësuar na ka lajmëruar, se të tillët do të jenë trashëgimtarët e Xhenetit Firdeus e jo të tjerët, që nuk i kanë këto veti, të cilat u përmendën më lart, ku prej të cilave ishte edhe përkushtimi në namaz.

Meqë përkushtimi është Vaxhib, duhet ta kemi parasysh se në të hyn qetësia dhe mosngutja gjatë faljes, ai që bie në sexhde shpejt si korbi, që e çukit ushqimin e vet nga toka shpejt, ai nuk ka qenë i qetë në namaz. Ai që bie në sexhde pa u drejtuar mirë në këmbë pas rukusë, nuk ka qenë i përkushtuar në namaz, sepse pritja pak në këmbë pas rukusë është pjesë e qetësisë. Kush nuk pushon gjatë pushimeve të kërkuara në namaz ai nuk është qetësuar e kush nuk qetësohet ai nuk konsiderohet i përkushtuar, ku si pasojë e sjelljeve të tij futet në grupin e mëkatarëve.

Gjithashtu argument për detyrimin e përkushtimit në namaz janë edhe shumë nga fjalët e Pejgamberit, salallahu alejhi ve selem, përmes të cilave ai i kërcënon falësit e namazit, që nuk përkushtohen, ku prej shembujve të tillë është edhe rasti i personit që në namaz shikon nga qielli. Ky gjest është ndaluar nga Profeti, salallahu alejhi ve selem, ngase lëvizjet e këtij njeriu dhe ngritja e kokës pa dyshim janë në kundërshtim të plotë me qetësinë në namaz.¹⁸

¹⁷ El Muminun: 1-10.

¹⁸ Mexhmul fetava, 22/553-558.

.....

-Vlera e përkushtimit në namaz dhe rreziku i mungesës së tij:

Pejgamberi, salallahu alejhi ve selem, për këtë çështje ndër të tjera thotë: *“Allahu i Lartësuar ka detyruar faljen e pesë kohëve të namazit, prandaj kush merr abdes ashtu si duhet dhe i fal namazet në kohët e tyre, duke i plotësuar me kujdes rukutë dhe duke u përkushtuar në to, Allahu i ka premtuar këtij personi faljen e mëkateve, ndërsa ai që nuk vepron në këtë mënyrë, nuk ka premtim nga Allahu, nëse do e fal atë e nëse do e dënon”*¹⁹.

Pejgamberi, salallahu alejhi ve selem, gjithashtu thotë: *“Kush merr abdes ashtu si duhet dhe i fal dy rekate namaz me zemër dhe fytyrë të përkushtuar atij do t’i falen mëkatet e kaluara.”*²⁰ (në një transmetim thuhet: *“Në atë namaz nuk e shpërqendron mendjen e tij”*, kurse në një hadith tjetër, se shpërblimi i kësaj vepre është: *“Veçse i detyrohet xheneti”*.

Gjatë studimit rreth shkaqeve të cilat e shtojnë apo e pakësojnë përkushtimin gjatë namazit del në shesh se ato ndahen në dy lloje:

Lloji i parë: është mbledhja e të gjitha mundësive, të cilat të shtyjnë dhe e shtojnë përkushtimin; kurse

Lloji i dytë: është mbrojtja nga ato gjëra, që e dobësojnë apo e zhdukin përkushtimin. Për këtë çështje shejhul Islam Ibën Tejmie na e qartëson dispozitën e saj rreth shtimit të përkushtimit në namaz, kur thotë: “Gjërat kryesore që ndihmojnë në shtimin e përkushtimit janë dy: shtytësi për

¹⁹ Ebu Davudi: 425, gjendet edhe në librin “Sahihul xhamië” nr. 3242.

²⁰ Buhariu: 158.

.....

këtë vepër të jetë i fuqishëm dhe dobësimi i pengesave të tij.”

E para ka si qëllim që njeriu të japë mundin e vet maksimal gjatë faljes, në mënyrë që ai të jetë në dijeni për çdo fjalë që flet, apo çdo vepër që punon në namaz. Të meditojë gjatë leximit të Kuranit, gjatë dhikrit dhe lutjeve etj., ta ketë parasysh, se është duke biseduar me Allahun, sikurse po e sheh Atë (edhe pse ne nuk e shohim Atë, Ai na sheh neve. sh.p.). Ne të gjithë e dimë se ç’është “Ihsani” (mirësia), pra: **“Adhurimi i Allahut me përkushtim të plotë sikurse po e sheh Atë, ngase edhe pse ti nuk e sheh Allahun, Ai të sheh ty.”** Ku pastaj robi sa më tepër ta ndiejë kënaqësinë e namazit, aq më tepër i shtohet dashuria për t’u falur, gjë e cila pa dyshim rritet apo zvogëlohet sipas forcës së besimit.

Nuk duhet harruar se shkaqet e shtimit të besimit pa dyshim janë të shumta, ku për këtë gjë edhe i Dërguari, salallahu alejhi ve selem, thoshte: “Nga dynjaja juaj më janë bërë të dashura vetëm dy gjëra; gratë dhe parfumi. Kurse namazi është perla e syve të mi.”, ndërsa në një hadith tjetër thotë: “O Bilal na qetëso me namaz” (Pra, thirre ezanin që të falemi e të qetësohemi në namaz. sh.p.)

Sa i përket llojit të dytë, mbrojtjes nga ato gjëra që e dobësojnë apo e zhdukjin përkushtimin, me këtë gjë kihet parasysh, se robi duhet të mundohet, duke dhënë maksimumin e vet për të larguar pengesat, që e mundojnë dhe e ndalojnë nga përkushtimi gjatë namazit. Ai duhet të përpiqet me çdo kusht t’i largojë të gjitha pengesat, të cilat ia mundojnë zemrën dhe e fusin në mendime për gjëra, të cilat nuk janë të rëndësishme për momentin, ku ai ndodhet. Njeriu duhet të meditojë rreth gjërave, të cilat e shtyjnë, që të jetë sa më i kujdesshëm, apo sa më i përkushtuar në

namaz e kështu përmes tyre t'ia arrijë qëllimit të namazit, çështje kjo të cilën secili prej nesh e arrin sipas mundësive të tij. E përmenda këtë, sepse vesveset shumohen veçse për shkak të prezencës së madhe të dyshimeve, epsheve, dëshirave, punëve të urryera dhe gjërave të tjera, të cilat ia lidhin njeriut zemrën pas tyre, duke mos e lejuar të jetë i pranishëm në namaz me mendjen e tij, ashtu siç është me trupin e vet.²¹

Duke u bazuar në dy llojet e lartpërmendura në vazhdim do të paraqesim disa nga shkaqet, të cilat do të shtonin përkushtimin në namaz.

²¹ Mexhmul fetava, 22/606-607.

KAPITULLI I PARË

PËRKUJDESJA PËR GJËRAT QË SJELLIN PËRKUSHTIMIN APO E FORCOJNË ATË

1- Përgatitja për namaz:

Përgatitjen për namaz e përbëjnë disa veprime, siç janë:

- Përsëritja e ezanit, kur myezini e thërret dhe bërja e duasë pas tij, e cila është: *“O Allahu im, Zot i kësaj thirrjeje të plotë dhe i namazit që do të falet, jepi Muhamedit ndërmjetësimin dhe nderimin dhe ngrije atë në vendin e lavdishëm, të cilin ia ke premtuar”*.

- Bërja e lutjeve të ndryshme ndërmjet ezanit dhe ikametit.

- Marrja e abdesit ashtu si duhet dhe të thuhet: “Bismilahi rrahmani rrahim” në fillim të tij, kurse në përfundim leximi i duasë: *“Dëshmoj se nuk ka të adhuruar tjetër përveç Allahut Një, i vetëm dhe i pashoq dhe dëshmoj se Muhamedi është rob dhe i Dërguari i Tij. O Zoti im, më bëj mua prej atyre që pendohen dhe më bëj mua prej atyre të cilët pastrohen.”*

- Përdorimi i misvakut²², i cili është pastrim i gojës dhe rrugë përmes së cilës pas pak do të kalojë leximi i Kuranit, sepse Pejgamberi, salallahu alejhi ve selem, thotë: *“Pastroni gojë të tuja për të lexuar Kuran”*²³.

- Zbukurimi me rroba të bukura e të pastra, kur duam të shkojmë në xhami, edukatë kjo për të cilën Allahu thotë: *“O bijtë e Ademit, vishuni bukur për çdo namaz (lutje)...”*²⁴, e pa dyshim se Allahu është Ai që e meriton më shumë të zbukurohemi për Të, dhe se veshja e rrobave të pastra e qetëson dhe e gëzon vetë personin, i cili i ka veshur ato rroba, përkundër faljes me rroba pune apo atyre të gjumit.

²² Misfaku është një lloj druri i cili rritet në vendet arabe dhe i cili është përdorur dhe përdoret akoma për pastrimin e dhëmbëve. Sh. P.

²³ Transmeton Bez-zari dhe thotë se nuk dim transmetim më të sakt se sa ky, ndërsa Imam Albani thotë se zingjiri është I mirë "Es-Sahihah: 1213".

²⁴ El Arafë: 31.

.....

- Përgatitje për namaz konsiderohet gjithashtu mbulimi i auretit, pastrimi i vendfaljes shkuarja herët dhe me qetësi në xhami.

- Të presim faljen e namazit duke mos i kryqëzuar gishtërinjtë mes vete.

- T'i drejtojmë rreshtat dhe t'i plotësojmë sa më mirë ato, sepse shejtani futet në boshllëqet e mbetura mes besimtarëve (për të dobësuar përkushtimin gjatë namazit).

2- Qetësimi gjatë faljes:

Pejgamberi ynë, alejhi salatu ve selam, kur po falte namaz gjatë lëvizjeve për në ruku e të ngjashme qetësohej aq mirë, saqë çdo kockë qetësohej dhe merrte pozicionin e saj të nevojshëm.²⁵ Ai, me po të njëjtën këshillë e porositi një person, të cilin e pa duke u shpejtuar gjatë faljes, e me këtë rast i tha: *“Nuk plotësohet namazi i asnjërit prej jush derisa të mos veprojnë kështu (i tregojë se si të falet ngadalë e të qetësohet gjatë faljes).”*²⁶

Na përcillet nga Ebu Katade, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, i cili tregon se i Dërguari i Allahut, *salallahu alejhi ve selem*, ka thënë: *“Hajduti më i keq është ai që vjedh nga namazi i tij”, shokët e tij i thanë: O i Dërguari i Allahut, e si e*

²⁵ Zinxhirin e këtij transmetimi e saktëson autori i librit: “Forma e namazit” (Albani. Sh.p.) fq. 134. Transmetim i ngjashëm me të ceket edhe në librin e Ibën Huzejmes siç e cekë Hafidh Ibën Haxheri në librin e tij: “Fet-h elbari”, 2/308.

²⁶ Ebu Davudi: 1/536, nr. 858.

.....

vjedh namazin e tij? Tha: “Nuk e plotëson rukunë e as sexhden gjatë faljes”²⁷.

Po ashtu na përcillet nga Ebu Abdullah El-Eshariu, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, i cili na tregon, se e ka dëgjuar të Dërguarin e Allahut, salallahu alejhi ve selem, duke thënë: *“Shembulli i atij që nuk e plotëson rukunë dhe e shpejton sexhden është si ai njeriu, që është shumë i uritur, e nga uria e tij ha një apo dy hurma, të cilat në fakt nuk ndikojnë fare në shuarjen e urisë së tij.”²⁸.*

Prandaj ai që shpejton dhe nuk qetësohet gjatë faljes, nuk ka mundësi të përkushtohet, sepse shpejtësia e mënjanon përkushtimin dhe falja e shpejtë, si shembulli i korbit kur ha ushqimin e vet, e pengon arritjen e shpërblimit.

3- Përkujtimi i vdekjes gjatë faljes:

Pejgamberi, *salallahu alejhi ve selem*, ka thënë:

“Kujtoje vdekjen gjatë namazit tënd, ngase nëse njeriu e kujton vdekjen gjatë namazit është më se e mundur që ta zbukurojë atë me përkushtim, po ashtu fale namazin me ndjenjë dhe frikë sikur të ishte për ty namazi i fundit”²⁹.

²⁷ Ahmedi dhe Hakimi:1/229, I cili gjithashtu gjendet në librin, “Sahihul xhamië” nr. 997.

²⁸ Taberani në “El-Kebir”, 4/115, për gradën e të cilit në “Xhamius- Sahih” përmendet se është hadith hasen-i mirë.

²⁹ “Silsiletu Sahihah”, nr. 1421 e Albanit, i cili në këtë libër e sjell fjalën e Ibën Haxherit të marrë nga Sujutiu rreth gradës së hadithit për të cilin Ibën Haxheri thotë, se është hadith “i mirë”.

.....

Të njëjtin kuptim përmban edhe porosia e Pejgamberit, salallahu alejhi ve selem, që i dha Ebu Ejubit, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, kur i tha:

“Kur të ngrihesh për t’u falur, falu sikur të jetë për ty namazi lamtumirës”³⁰.

Meqë për secilin prej nesh njëri ndër namazet tona do të jetë i fundit pas të cilit nuk do të falemi, sepse do të na marrë vdekja, atëherë duhet të mendojmë gjithmonë, se një namaz i tillë mund të jetë namazi i radhës, ku mund të ndodhë që pas tij të bëhet realitet kjo vdekje.

4- Meditimi rreth ajeteve që lexohen, dhe rreth lutjeve të tjera gjatë faljes, si dhe përjetimi i tyre:

Kurani Famëlartë zbriti mu për këtë gjë, pra për të medituar rreth tij, Allahu i Lartësuar thotë:

“(Ky është) Libër i begatshëm, Ne ta shpallëm ty këtë, që t’i studiojnë argumentet e tij dhe që të marrin mësim prej tij ata që kanë mend”³¹.

Mirëpo meditimi rreth ajeteve të lexuara, nuk mund të ndodhë ndryshe veçse duke e ditur kuptimin e ajeteve. Nëse e kupton domethënien e tyre, atëherë edhe mundet të

³⁰ Ahmedi: 5/412.

³¹ Sad: 29.

meditojë, t'i dalin lotët dhe të lerë gjurmë tek falësi. Allahu në Kuran thotë:

“Edhe ata që kur këshillohen me ajetet e Kuranit të Zotit të tyre, nuk u kthejnë shpinën, si të shurdhët e të verbër.”³²

Me këtë ajet kuptohet rëndësia e njohjes së komentimit të Kuranit, çështje kjo për të cilën Ibni Xheriri, *Allahu e mëshiroftë*, thotë: “Unë çuditem me ata njerëz, të cilët e lexojnë Kuranin dhe nuk e njohin komentimin e tij, si do të kënaqen ata me atë lexim.”³³

Gjëja që të ndihmon për të medituar gjatë leximit është përsëritja e ajeteve të lexuara, duke u përkushtuar në kuptimin e tyre. Kjo vepër i ka ndodhur edhe Pejgamberit, *salallahu alejhi ve selem*, i cili një natë prej netëve, duke u falur filloi të këndojë ajetin: **“Nëse i dënon ata, në të vërtetë ata janë robërit e Tu, e nëse i fal ata, Ti je i Gjithëfuqishmi, i Urti.”³⁴**, e nuk pushoi gjer në mëngjes.

Gjithashtu meditimin e ndihmon edhe përjetimi i ajeteve të lexuara, sikurse na përcillet nga Hudhejfja, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, se ka thënë: *“Jam falur me të Dërguarin e Allahut, salallahu alejhi ve selem ,një natë... Lexonte me*

³² Furkan: 73.

³³ Në parathënien e Tefsirit të Taberitit e shkruar nga Mahmud Shakiri: 1/10. Për këtë shkak është me rëndësi që çdo lexues Kurani të kthehet në komentimet e tij, qofshin ato komentime edhe të vogla, siç janë për shembull libri: “Zubdetu-tefsir”, Tefsiri i Sadit i njohur me emrin “Tejsir el-kerimirr rrahman...”, nëse ndodh të mos arrijë deri tek këto komente, atëherë më e pakta që mund të bëjë është të kthehet në fjalorët e fjalëve të panjohura për t’u njohur me ato fjalë, që nuk i kupton nga Kurani, siç është libri: “Muxhem el-xhamië li garib mufredatil Kuran”, e autorit Abdulaziz es-Sejrevan, libër ky në të cilin autori i ka përmbledhur katër fjalorë të kësaj lëmi.

³⁴ Maide: 118.

.....

*përkushtim të thellë dhe kur këndonte ajetet me tematikë madhërimi e madhëronte Allahun, e kur këndonte me tematikë kërkesë, kërkonte nga Ai, ndërsa kur këndonte ato me tematikë mbrojtjeje nga zjarri kërkonte mbrojtjen e Allahut nga ai.*³⁵

Kështu veproi një natë edhe njëri nga sahabët, Katade bin Numani, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, ku duke medituar rreth asaj që lexonte deri në mëngjes nuk mundi të lexonte më shumë se një kaptinë, e cila ishte: “Thuaj: Ai, Allahu është Një! (Kul hu vallahu ehad. kaptina “Ihlas” sh.p.)...”³⁶

Seid bin Ubejde Et-Taij thotë: E kam dëgjuar Seid bin Xhubejrin, kur po falte namazin në Ramazan vazhdonte të përsëriste ajetin: **“Atyre do t’u vihen prangat dhe zinxhirët në qafat e tyre e do të zhyten në ujin e valë dhe pastaj do të digjen në zjarr.”**³⁷ Ndërsa Kasimi thotë: “Një natë kam parë Seid ibni Xhubejrin duke u falur e në namaz e përsëriti më shumë se njëzet herë ajetin: **“Dhe ruajuni një dite, kur në të ktheheni tek Allahu, dhe secilit njeri i plotësohet ajo që e ka filluar, dhe atyre nuk u bëhet padrejtë.”**³⁸

Ebu Abdullahu, një njeri ky i fisit Kajs thotë: “Kaluam një mbrëmje tek Hasani (el-Basriu), i cili gjatë natës u ngrit për t’u falur, ku vazhdimisht deri në syfyr përsëriste këtë ajet: **“Dhe Ai ju dha gjithë atë që kërkuat (që kërkoi nevoja juaj) dhe në qoftë se përpigjeni t’i numëroni të mirat e Allahut, nuk do të mund të arrini t’i përkufizoni (në numër). Vërtetë njeriu është i padrejtë dhe përbuzës.”**³⁹ Në mëngjes

³⁵ Muslimi: 772.

³⁶ Buhariu: 9/95, libri me komentin e Ibën Haxherit dhe Ahmedi, 3/43.

³⁷ Gafir: 71-72.

³⁸ Bekare: 281.

³⁹ Ibrahim: 34.

.....

i thamë: O Hasan, si është halli yt, a nuk munde ta kaloje këtë ajet gjatë tërë natës? Tha: Ky ajet, në veçanti, është mësimdhënës për mua, sepse çdoherë sa hap e mbyll sytë veçse sheh apo shijon një mirësi të Allahut, kurse mirësitë e tjera, të cilat nuk i dimë janë edhe më shumë.⁴⁰

Pastaj shembulli i Harun bin Rebab El-Usejdiut, i cili falej tërë natën ku shpeshherë duke qarë, gjer në mëngjes e përsëriste ajetin: **“E sikur t’i shihje ata kur janë ndalur pranë zjarrit e thonë: “Ah sikur të ktheheshim (në dynja), të mos gënjejme faktet e Zotit tonë e të bëhemi nga besimtarët!”**⁴¹

Gjithashtu meditimin e ndihmon edhe nxënia përmendësh e Kuranit dhe e lutjeve të ndryshme që përmenden në namaz.

S’ka dyshim, meditimi, përkujtimi, përsëritja e përjetimi me ndjenja, janë gjërat që e shtojnë më shumë përkushtimin e frikën gjatë faljes, Allahu i Lartësuar mu për këtë gjë në Kuran thotë:

“Dhe duke qarë hidhen me fytyra (në sexhde kur dëgjojnë Kuranin) dhe ai ua shton edhe më përluljen (ndaj Allahut).”⁴²

Në vazhdim do të përmendim një shembull praktik nga jeta e të Dërguarit, salallahu *alejhi ve selem*, në të cilin vërehet dukshëm meditimi dhe frikë-respekti i Pejgamberit në namaz. Na përcillet nga Ataja, i cili thotë: “Kam hyrë unë dhe Ubejd bin Omeri tek Aishja, *Allahu qoftë i kënaqur me te*, ku i tha asaj Ibni Omeri: Na trego diçka më të

⁴⁰ Kurtubiu: fq. 125 në librin e tij “Et-tidhkar fi efdalil edhkar”.

⁴¹ Enam: 27.

⁴² Isra: 109.

çuditshmen, që ke parë tek i Dërguari i Allahut? Ajo filloi të qante dhe tha: “Pejgamberi, *salallahu alejhi ve selem*, u ngrit një natë prej netëve dhe më tha: “Oj Aishe, më lejo që në natën tënde ta adhuroj Zotin tim.” E unë ia ktheva: Pasha Allahun, unë kam qejf të rri pranë teje, por megjithatë e dua atë që e do ti, prandaj meqë ti dëshiron të falesh dhe kjo të gëzon, po të jap leje të ngrihesh nga shtrati. Pastaj u ngrit e mori abdes dhe filloi të falej. Duke u falur filloi të qajë, derisa iu lagën rrobat dhe kështu vazhdoi duke qarë derisa u lag edhe toka ku falej. Në mëngjes erdhi Bilali e kur e pa Pejgamberin, *salallahu alejhi ve selem*, duke qarë i tha: “O i Dërguar i Allahut, pse po qan, duke e ditur se Allahu ty t’i ka falur të gjitha mëkatet që ke bërë dhe ato që mund t’i bësh!? Me këtë rast Pejgamberi, *salallahu alejhi ve selem*, tha: “A të mos jem rob falënderues?! Më janë zbritur në këtë natë disa ajete, të cilat mjerë ai që i lexon e nuk mediton rreth tyre, ato janë: “Në krijimin e qiejve e të tokës...”⁴³”⁴⁴

Në meditim futet edhe shqiptimi i fjalës “amin” pas përfundimit të Fatihasë-Elhamit për të cilën ka shpërblim shumë të madh. Pejgamberi, *salallahu alejhi ve selem*, për të thotë: “*Kur imami thotë Amin thoni edhe ju Amin, sepse nëse amini i ndonjërit nga ju përshtatet me aminin e melekëve do t’i falen mëkatet e bëra.*”⁴⁵

Në të futet edhe përgjigja me shprehjen **Rabena lekel hamd** pasi imami thotë **Semiallahu limen hamide**, ku edhe në këtë rast ka shpërblim shumë të madh. Na përcillet nga Rifat ibni Rafi Ez-Zerkiu, që thotë: Ishim një ditë duke u falur pas Pejgamberit, *salallahu alejhi ve selem*, e kur ai u ngrit nga rukuja tha: **Semiallahu limen hamide**, dhe me këtë rast

⁴³ Ali Imran: 190.

⁴⁴ Ibën Hibani me zinxhir të mirë siç përmendet në “Silsile sahiha” nr. 68.

⁴⁵ Buhariu: nr. 747.

.....

dikush që po falej prapa tij tha: **Rabena lekel hamd, hamden kethiren tajiben mubareken fihi.** Kur përfunduam namazin Pejgamberi, salallahu alejhi ve selem, tha: Kush foli (gjatë namazit)? Personi iu përgjigj, duke i thënë unë. Atëherë i Dërguari, salallahu alejhi ve selem, i tha: *“I pashë tridhjetë e ca melek, që po shtyheshin, se cili nga ata do ta shkruante atë lutje i pari.”*⁴⁶

5- Të ndalet gjatë leximit në secilin ajet:

Kjo mundëson kuptimin dhe perceptimin sa më të mirë të Kuranit, gjithashtu ajo është sunet-traditë e të Dërguarit tonë, *salallahu alejhi ve selem*, ashtu siç edhe na e përcjell Umu Seleme, Allahu qoftë i kënaqur me të, e cila kur tregon leximin e tij, thotë: “(lexonte) **Bismilahi-rrahmani-rrahim**, u ndalte dhe pastaj thoshte: **Elhamdu lilahi rabil alemin**, u ndalte e pastaj thoshte: **Errahmani-rrahim**, u ndalte e pastaj thoshte: **Maliki jeumid-din**, dhe kështu vazhdonte duke u ndalur ajet për ajet.”⁴⁷

Pra, me një fjalë, të ndalurit në fund të çdo ajeti është Sunet i të Dërguarit, *salallahu alejhi ve selem*, edhe nëse kuptimi i ajeteve ndërlihet njëri me tjetrin.

⁴⁶ Buhariu: 2/284.

⁴⁷ Ebu Davudi: 4001, dhe e vërteton Albani në librin “El-Irva” në të cilin përmend edhe zinxhirët e transmetimit të tij, shiko atë libër 2/60.

6- Këndimi i ajeteve me vëmendje, rrjedhshëm e ngadalë dhe zbukurimi i zërit gjatë këndimit:

Allahu i Lartësuar në Kuran thotë: “...Dhe Kuranin lexojeni me vëmendje.”⁴⁸

Edhe Pejgamberi, *salallahu alejhi ve selem, lexonte Kuranin ngadalë e të ndarë shkronjë për shkronjë.*⁴⁹ Ai, *salallahu alejhi ve selem, e këndonte kaptinë e Kuranit me zë të rrjedhshëm dhe kishte kujdes që çdo kaptinë që lexonte të ishte më e gjatë se tjetra*⁵⁰. Leximi në këtë formë mundëson meditimin dhe shton përkushtimin gjatë faljes për dallim nga ai që shpejton, i cili nuk lë hapësirë për diçka të tillë.

Gjithashtu përkushtimin gjatë faljes e shton edhe zbukurimi i zërit me leximin, pikë kjo me rëndësi për të cilën kemi porosi profetike, ku ndër të tjera është edhe thënia e Profetit, *salallahu alejhi ve selem: “Zbukuroni Kuranin me zërat tuaj, e zëri i bukur pa dyshim ia shton bukurinë edhe më tepër Kuranit.*”⁵¹

Zbukurimi i zërit gjatë leximit nuk nënkupton imitimin dhe mënyrat, që praktikojnë mëkatarët gjatë llomotitjeve të tyre me këngët e veta dhe shtrembërimet e ndryshme të fjalëve. Mirëpo me të është si qëllim zbukurimi i zërit i shoqëruar me frikë dhe respekt ndaj Allahut, mu ashtu si

⁴⁸ Muzemil: 4.

⁴⁹ Musnedi i Imam Ahmedit: 6/294 me sened sahih. Shiko librin “Forma e namazit” (në gj. arabe) fq. 105.

⁵⁰ Shënon Muslimi, nr. 733.

⁵¹ Hakimi: 1/575. Ky hadith gjendet në “Sahihul xhamië” nr. 3581.

.....

edhe përcillet nga i Dërguari, *salallahu alejhi ve selem*, i cili tregohet të ketë thënë për këtë çështje: “Zëri më i mirë i njeriut gjatë leximit të Kuranit është ai i atij që kur e dëgjoni e ndjeni në vetvete, se është duke lexuar me frikë-respekt ndaj Allahut”⁵²

7- Të jesh i bindur, se Allahu i përgjigjet lutjeve gjatë namazit:

Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: *Allahu i Lartësuar ka thënë: “Namazin e kam ndarë mes meje dhe robit Tim përgjysmë. Robit i takon ajo çka ai kërkon. Kur thotë robi: Falënderimi i takon vetëm Allahut, Zotit të botëve. Allahu thotë: Më falënderoi robi im. Kur thotë: Bamirësit të përgjithshëm, Mëshirëbërësit. Allahu thotë: Më lavdëroi robi im. Kur thotë: Sunduesit në ditën e gjykimit. Allahu thotë: Më madhëroi robi im. Kur thotë: Vetëm Ty të adhurojmë dhe vetëm prej Teje ndihmë kërkojmë. Allahu thotë: Kjo është mes Meje dhe robit Tim, do t’i jap gjithçka që ai kërkon. E kur njeriu thotë: Udhëzona për në rrugën e drejtë, në rrugën e atyre, të cilët i begatove me të mira, jo në të atyre që kundër vetes tërhoqën hidhërimin, e as në të atyre që e humbën veten. Allahu thotë: Kjo është për robin Tim, e atij i përgjigjem në gjithçka që ai kërkon.”*⁵³

Ky hadith pa dyshim është shumë me vlerë, dhe nëse do ta kishte parasysht çdo falës përmes tij do të arrinte kulmin e përkushtimit e të frikës, dhe do t’i linte gjurmë të thella,

⁵² Ibën Maxhe: 1/1339. Gjendet në “Sahihul xhamië”, nr. 2202.

⁵³ Muslimi: 395.

.....

sepse do të llogariste gjatë asaj falje, se Allahu është duke i folur dhe Ai është që do t'i përgjigjet kërkesave të tij.

Po ashtu na përcillet nga Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, se ka thënë:

*“Kur ndokush nga ju ngrihet për të falur namaz ai bisedon me Zotin e tij, prandaj le të ketë kujdes, se si po bisedon me Të.”*⁵⁴

8- Falja e namazit pas sutres – pengesës para vetes dhe afrimi pranë saj:

Njëra ndër gjërat, të cilat e shtojnë përkushtimin gjatë namazit është edhe marrja e sutres (një pengese para vetes). Kjo e kufizon shikimin e falësit, e ruan nga djalli dhe është sinjal për njerëzit, që të mos kalojnë para tij, sepse në të kundërtën të gjitha këto bëhen pengesë dhe pakësojnë shpërblimin. Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: *“Kur dikush nga ju dëshiron të falet le të falet pas një sutre dhe të qëndrojë pranë saj.”*⁵⁵

Sa i përket afrimit pranë sutres padyshim se nga kjo gjë ka dobi të mëdha. Kjo për arsye se Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë : *“Kur të falet ndokush nga ju duke pasur sutre le*

⁵⁴ Hakimi në “Mustedrek” 1/236, gjithashtu gjendet në “Sahihul xhamië”, nr. 1538.

⁵⁵ Ebu Davudi: 446/1695. Shiko “Sahihul xhamië” nr. 651.

.....

*të afrohet pranë saj, që djalli të mos ia ndërpresë namazin e tij.*⁵⁶

Sipas Sunetit të Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, afrimi pranë sutres duhet të jetë në largësinë e tre bërrylave, ndërsa në mes të pengesës dhe vendit ku e vendos kokën për të bërë sexhde duhet të ketë hapësirë sa të kalojë një dele, largësi kjo e përmendur në hadithet e sakta profetike.⁵⁷

Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, ka porositur çdo falës të namazit, që të mos lejojë askënd të kalojë në mes tij dhe pengesës që ka vënë gjatë faljes, duke thënë: *“Nëse ndokush nga ju është duke u falur le të mos lejojë që të kalojë askush para tij, le ta ndalojë atë duke e shtyrë (me dorë) sa ka mundësi, e nëse kalimtari kundërshton dhe nuk ndalet, le ta luftojë sepse me të është shoqëruesi i tij (shejtani).”*⁵⁸

Imam Neveviu, Allahu e mëshiroftë, thotë: “Urtësia në vënien e pengesës është ruajtja nga devijimi i shikimit, të ndalohen ata që afrohen pranë tij dhe e ndalon djallin që të kalojë para tij, duke u paraqitur me vesveset e tij për t’ia prishur namazin.”⁵⁹

⁵⁶ Ebu Davudi: 446/1695. Shiko “Sahihul xhamië”, nr. 650.

⁵⁷ E shënon Buhariu. Shiko “Fet-h el-bari”, 1/574, 579.

⁵⁸ Muslimi: 1/260.

⁵⁹ Sherh Sahihu Muslimi: 4/216.

9- Vendosja e dorës së djathtë mbi të majtë në gjoks:

Profeti, salallahu alejhi ve selem, kur fillonte të falej vendoste dorën e djathtë mbi të majtën⁶⁰ dhe të dyja ato i vendoste mbi gjoks,⁶¹ çështje kjo për të cilën ai vetë thotë: “*Ne Profetët jemi urdhëruar, që kur të falim namaz të vendosim dorën e djathtë mbi të majtën.*”⁶²

Imam Ahmedi, *Allahu e mëshiroftë*, është pyetur për urtësinë e vendosjes së duarve njëra mbi tjetrën gjatë qëndrimit në këmbë dhe ai ka thënë: “Ajo konsiderohet nënshtrim dhe përulje para Krenarit absolut (Allahut).”⁶³

Kurse Ibën Haxheri, *Allahu e mëshiroftë*, thotë: “Dijetarët muslimanë kanë thënë: Urtësia e këtij riti të caktuar në namaz (vendosjes së duarve) paraqet formën e lypësit të nënshtruar. Ky pozicion e mënjanon më shumë mos-përqendrimin në namaz dhe shton përkushtimin në të.”⁶⁴

10- Shikimi në vendin e sexhdes:

Na përcillet nga Aishja, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, se ka thënë: “*Profeti, salallahu alejhi ve selem, kur*

⁶⁰ Muslimi, nr. 401.

⁶¹ Ebu Davudi, nr. 759. shiko: “Irvaul galil” 2/71.

⁶² Taberani në “Muxhemul Kebir”: 11485. Zinxhirin e hadithit e saktëson Hejthemi në librin e tij: “El-Mexhmeu” 3/155.

⁶³ El-Hushuë fis-salah, të Ibën Rexhebit, fq. 21.

⁶⁴ Fet-hul Bari, 2/223.

.....

*falej e mbante kokën të ulur teposhtë dhe shikimin e tij e drejtonte nga toka.*⁶⁵

Ai, *salallahu alejhi ve selem*, çdoherë kur falej shikonte në vendin e sexhdes, gjë të cilën e bëri edhe kur hyri në Qabe, dhe aty u fal. Vepronte kështu gjithmonë gjatë namazit, përveç kur ishte në teshehud (në ulje gjatë namazit), ku në këtë rast shikonte gishtin tregues, të cilin e mbante të ngritur në drejtim të kiblës⁶⁶, që nga fillimi i uljes e deri në dhënien e selamit.⁶⁷

Shpesh herë ndodh që të sillet në mendjen e falësve të namazit pyetja: “Si është dispozita e mbylljes së syve gjatë namazit, aq më tepër kur një vepër e tillë ndodh që tek disa njerëz të shtojë përkushtimin edhe më tepër?”

Përgjigjja do të ishte si vijon:

Kjo fillimisht bie ndesh me Sunetin e Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, të cilin e përmendëm më parë. Ajo gjithashtu humb shpërblimin e të shikuarit në vendin e sexhdes, apo të gishtit tregues në uljen e namazit.

Mirëpo këtu është mirë të bëhet një sqarim pak më i imët për të cilin do t’ia japim fjalën dijetarit të famshëm Ibnul Kajjimit, *Allahu e mëshiroftë*, që ta bëjë një sqarim të tillë. Ai thotë: “Nuk ka qenë nga tradita e Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, që t’i mbyllte sytë gjatë faljes. Për të transmetohet se kur ka qenë në ulje ka shikuar te gishti i tij

⁶⁵ Hakimi: 1/479, për të cilin gjykon se është i saktë sipas kushteve të Buhariut dhe Muslimit, gjë të cilën e pranon edhe Albani në librin e tij: “Sifetu salah” (Forma e namazit) fq. 89.

⁶⁶ Shënon Ibën Huzejme, 1/355, nr. 719, recensenti i të cilit thotë se zinxhiri i hadithit është i saktë. Shiko edhe librin: Forma e namazit, fq. 139.

⁶⁷ Shënon Ahmedi, 3/4, dhe Ebu Davudi, nr. 990.

.....

tregues, të cilin e mbante të ngritur dhe nuk i largonte sytë nga ai derisa jepte selam.

Për këto që thamë na argumenton edhe rasti i Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, i cili gjatë faljes së namazit të eklipsit (me rastin e zënies së diellit. sh.p.) e zgjati dorën për të marrë një kalavesh rrushi të Xhenetit, të cilin e pa gjatë faljes, pastaj në namaz e pa Xhehenemin në të cilin pa gruan, e cila hyri në të për shkak të një maceje që e torturoi, e pa vjedhësin e një shkopi, e pengoi me dorë kafshën, e cila deshi të kalojë para tij dhe sutres, po ashtu pengoi djaloshin dhe robërshën etj. Ai e kthente edhe selamin duke bërë shenjë me dorë, kur të tjerët e përshëndesnin në namaz, gjë kjo që jep të kuptojmë se Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, ka përshëndetur me shenjë ata që i ka parë gjatë faljes e po t'i kishte sytë e mbyllur nuk do të mund t'i shihte. Nuk dua të lë pa përmendur edhe rastin kur atij ju paraqit shejtani e Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, e kapi për fyti dhe deshi ta mbysë, rast ky që i ndodhi me sy të hapur. Të gjitha këto argumente tregojnë qartë se Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, nuk është falur me sytë e mbyllur.

Megjithatë dijetarët janë ndarë në dy mendime lidhur me këtë çështje, pra, lidhur me faktin se mbyllja e syve në namaz, a urrehet apo jo:

Imam Ahmedi dhe disa dijetarë të tjerë e urrejnë një gjest të tillë dhe thonë se është vepër e çifutëve. Ndërsa grupi i dytë i dijetarëve e lejojnë një vepër të tillë, duke mos e konsideruar të urryer. Mirëpo, e vërteta në këtë çështje është si vijon: nëse hapja e syve nuk pengon në falje, por përkundrazi e shton përkushtimin, atëherë s'ka dyshim se është më e pëlqyer. E nëse ndodhë që hapja e shikimit të shkaktojë mos-përqendrim në namaz, për shkak se para falësit ka pengesa të caktuara, si lëvizje të shumta apo

.....

zbukurime, të cilat e hutojnë atë, atëherë në këtë rast assesi nuk urrehet mbyllja e syve. Parapëlqimi i mbylljes së syve në këtë rast do të ishte mendim i qëlluar në këtë çështje, sepse një vepër e tillë është në pajtim me bazat e fesë dhe me qëllimet e saj. Allahu e di më së miri!⁶⁸

Me këtë kuptojmë se mos mbyllja e syve në namaz është Sunet, përveç nëse paraqitet ndonjë pengesë e caktuar, e cila do të shkaktoje shpërqendrimin në të.

11- Lëvizja e gishtit tregues gjatë teshehudit (uljes):

Këtë gjë e kanë zhvlerësuar shumica e falësve të namazit, aq më tepër kur ata nuk i dinë dobitë e shumta që kjo lëvizje sjell, si dhe ndikimin e saj pozitiv për shtimin e përkushtimit. Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: "*Ajo (lëvizja e gishtit) për djallin është më e rëndë se hekuri.*"⁶⁹

Pra, lëvizja e gishtit tregues kur jemi në ulje gjatë faljes, për djallin është më e fortë se goditja me hekur. Kjo për arsye se me këtë gjest falësi dëshmon **Njëshmërinë e Krijuesit**, gjë e cila për djallin është më e urryer se gjithë të tjerat, Allahu na ruajt prej sherrit të tij.⁷⁰

Për këto dobi të mëdha që ka ky veprim sahabët, *Allahu qoftë i kënaqur me ta*, e praktikonin vazhdimisht dhe i

⁶⁸ Zad el-Mead, 1/239.

⁶⁹ Shënon Ahmedi: 2/119, me zinxhir të mirë transmetuesish, siç përmendet në "Sifetu salah" (Forma e namazit), fq. 159.

⁷⁰ El-fet-h err-rrebani, i autorit Es-Saati, 4/15.

.....

kushtonin një rëndësi të veçantë. Kjo vepër në kohën tonë nga shumë muslimanë anashkalohet dhe nuk vlerësohet. Na përcillet se sahabët, *radijallahu anhum*: “E këshillonin njëri-tjetrin (pra, që të bënin shenjë me gishtin tregues gjatë teshehudit)”⁷¹.

Gjatë bërjes shenjë me gisht është sunet, që gishti tregues të mbetet i ngritur duke lëvizur gjatë tërë teshehudit, por duke mos e humbur drejtimin e kibles.

12- Llojllojshmëria e këndimit të kaptinave, ajeteve dhe lutjeve gjatë namazit:

Kjo gjë shton ndjenjat dhe përkushtimin në namaz, ngase përmes saj arrihet tek një meditim më i madh. Llojllojshmëria e fjalëve të Allahut e lutjeve të ndryshme, është shkak për rimarrjen e energjive dhe rifreskimin e ndjesisë në namaz, gjë kjo e cila i mungon atyre që nuk dinë shumë përmendësh nga Kurani, por dinë disa kaptina të shkurtra, gjithashtu nuk dinë disa lloje dhikri, por kufizohen në një. Me një fjalë llojllojshmëria është sunet i Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, dhe është pjesë plotësuese e përkushtimit të namazit.

Nëse ndalemi e meditojmë në leximin dhe lutjet e Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, kur ai falej do të shohim një llojllojshmëri të madhe. Për shembull ndër lutjet e hapjes së namazit të cilat ai i lexonte janë edhe këto:

⁷¹ Shënon Ibën Ebi Shejbeh, nr. 9732, me sened të mirë, sikurse edhe përmendet në librin: “Sifetu salah” (Forma e namazit), fq. 141.

.....

*"O Zoti im, më largo mua nga mëkatet e mia, ashtu sikurse e ke larguar lindjen prej perëndimit. O Zot im, më pastro mua prej mëkateve të mia, ashtu sikurse pastrohet rroba e bardhë prej njollave. O Zoti im, më pastro mua prej mëkateve të mia me ujë, borë dhe akull"*⁷²

Pastaj tjetra:

*"E ktheva fytyrën time me besim të singertë nga Ai, i cili ka krijuar qiejt e tokën dhe unë nuk jam prej idhujtarëve. Më të vërtetë namazi im, kurhani im, jeta dhe vdekja ime janë vetëm për Allahun, Zotin e të gjithë botëve. Nuk ka si Ai, kështu jam i urdhëruar dhe unë jam prej muslimanëve..."*⁷³

Pastaj:

*"I Lartësuar qofsh Zoti im dhe për Ty është falënderimi, i Lartësuar qoftë emri Yt dhe e Lartësuar qoftë Madhëria Jote, s'ka të adhuruar tjetër përveç Teje."*⁷⁴, si dhe shumë lutje të tjera, të cilat ai i përdorte herë njëren e herë tjetrën duke i ndërruar.

Profeti, *salallahu alejhi ve seleme*, thamë se edhe leximin e Kuranit e kishte të llojllojshëm. Ai për shembull gjatë faljes së namazit të Sabahut këndonte kaptina të ndryshme, si: Vakia, Tur, Kaf, apo ato më të shkurtrat si: Idhesh Shemsu Kuviret, Zelzele, dy Kul eudhat etj. Gjithashtu na përcillet, se ai lexonte edhe kaptinat si: Rrum,

⁷² Buhariu: 1\181 dhe Muslimi : 1\419, (Sh.p.).

⁷³ Muslimi: 1\135, (Sh.p.)

⁷⁴ Katër Sunenet, (Sh.p.)

.....

Jasin, Safat, etj., kurse në namazin e sabahut të ditës së Xhuma lexonte kaptinën Sexhde dhe Insan.

Në namazin e drekës, në çdo dy rekate, lexonte një sasi prej tridhjetë ajetesh, si dhe ndonjëherë lexonte kaptinën: Tarik, Buruxh dhe El-lejli Idha Jagsha.

Në namazin e lkindisë, në çdo dy rekate, lexonte një sasi prej pesëmbëdhjetë ajetesh dhe lexonte kaptinat përafërsisht si ato të namazit të drekës.

Në namazin e Akshamit lexonte sure më të shkurtëra, si kaptina: Vet-tini Vez-zejtuni, Muhamed, Tur, Murselat etj.

Në namazin e Jacisë lexonte disa kaptina të mesme, si ajo: Vesh- shemsi ve duhaha, Idhes-semaun Shek-kat, e të ngjashme. Ai e pat porositur edhe Muadhin, që të lexojë kaptinat: Ala, Kalem, Vel-lejli Idha jagsha etj.

Kurse në namazin e natës, zakonisht lexonte kaptinat e gjata, ku transmetohet se lexonte dyqind ajete, njëqind, pesëdhjetë, e ndonjëherë edhe më shkurt.

Ndërsa për sa i përket dhikrit që bënte Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, në ruku edhe ai ishte i llojllojshëm, ku përveç thënies së zakonshme: "I lartësuar qoftë Zoti im i Madhërishëm (Subhane rabijel adhim)" dhe tjetrës "I lartësuar qoftë Zoti im dhe Atij i takon falënderimi", thoshte edhe: "I Madhëruar dhe i Pastër, prej të gjitha të metave është Zoti i Melekëve dhe i Xhibrilit."⁷⁵ Pastaj thoshte: "O Zot, Ty të jam përrulur dhe Ty të besova. Ty të jam nënshtruar dhe te Ty jam mbështetur, Ti je Zoti im; me frikë

⁷⁵ Muslimi 1/353, Ebu Davudi 1/230, (Sh.p.)

.....

është përulur dëgjimi im, shikimi im, gjaku im, mishi im, ashti im, nervi im për Allahun, Zotin e botëve."⁷⁶

Kur ai, *salallahu alejhi ve selem*, ngrihej nga rukuja, përveç se thoshte lutjen e zakonshme: "Allahu e ka dëgjuar atë që e ka falënderuar Zotin", thoshte: "Zoti ynë, Ty të takon falënderimi"⁷⁷, e ndonjëherë shtonte edhe: "Ty të qoftë falënderimi, sa qiejt dhe toka dhe aq sa Ti dëshiron prej gjërave të mëtejshme". Shtonte edhe: "O Zoti im, s'ka kush e ndalon atë që Ti e jep, s'ka kush e jep atë që Ti e ndalon; s'ka dobi i pasuri, pasuria e të cilit është prej teje (por dobi bën besimi dhe respekti Yt)."⁷⁸

Ndërsa kur Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, ishte në sexhde bënte lutje (ai edhe aty bënte lutje të llojllojshme), ku përveç asaj të zakonshmes: "I madhëruar qoftë Zoti im i Lartë (subhane rabijel ala)" bënte edhe këto lutje: "I Madhëruar dhe i pastër prej të gjitha të metave është Zoti i melekëve dhe i Xhibrililit"⁷⁹, apo lutjen: "I madhëruar qofsh o Allah, Zoti ynë, Ty të takon falënderimi; O Allah, më fal mua."⁸⁰ Pastaj: "O Zoti im, Ty të kam bërë sexhde, Ty të besova, Ty të jam nënshtruar, fytyra ime i bën sexhde Atij, që e ka krijuar dhe e ka zbukuruar dhe që ia ka krijuar veshët dhe sytë, i Madhëruar qoftë Allahu, Krijuesi më i mirë"⁸¹, si dhe shumë lutje të tjera.

Në uljen ndërmjet dy sexhdeve, përveç lutjes së zakonshme: "O Zoti im, më fal mua. O Zoti im, më fal mua", bënte edhe lutjet: "O Zoti im, më fal, më mëshiro, më

⁷⁶ Muslimi 1/534 dhe katër Sunenet përveç Ibën Maxhes. (Sh.p.)

⁷⁷ Buhariu 2/282. (Sh.p.)

⁷⁸ Muslimi 1/346. (Sh.p.)

⁷⁹ Muslimi 1/353, Ebu Davudi 1/230. (Sh.p.)

⁸⁰ Buhariu 1/99, Muslimi 1/350. (Sh.p.)

⁸¹ Muslimi 1/534 dhe të tjerët. (Sh.p.)

udhëzo, më forco (në këtë fe), më jep shëndet, më jep furnizim"⁸²

Gjithashtu edhe në teshehud ka disa transmetime të praktikës së Profetit, salallahu alejhi ve selem, si për shembull: "Nderimi, lutjet dhe të gjitha mirësitë i takojnë Allahut. Le të jetë paqja mbi ty o pejgamber (i Zotit), paqja le të jetë mbi të gjithë ne dhe mbi të gjithë robërit e mirë të Allahut...", pastaj tjetra: "Nderimet, begatitë, lutjet e të gjitha mirësitë i takojnë vetëm Allahut..."⁸³, e të tjera, të cilat falësi gjatë namazit mund t'i ndërrojë duke thënë herë njëren e herë tjetrën.

Për sa i përket salavateve mbi Profetin, *alejhi saltu ve selam*, edhe për to janë përmendur disa forma, nga ato veçojmë: "O Zot, ki mëshirë ndaj Muhamedit dhe familjes së tij, siç pate mëshirë ndaj Ibrahimit dhe familjes së tij, se vërtet Ti je i Lavdëruar dhe i Madhëruar.", dhe: "O Zot, bekoje Muhamedin dhe familjen e tij, siç e bekove Ibrahimin dhe familjen e tij, se vërtet Ti je i Lavdëruar dhe i Madhëruar."⁸⁴

Pastaj: "O Zot, ki mëshirë ndaj Muhamedit, familjes së tij, bashkëshorteve të tij dhe pasardhësve të tij, siç pate mëshirë ndaj familjes së Ibrahimit dhe bekoje Muhamedin, familjen e tij, bashkëshortet e tij dhe pasardhësit e tij, siç e bekove familjen e Ibrahimit. Vërtet, Ti je i Lavdëruar dhe i Madhëruar."⁸⁵

⁸² Katër Sunenet përveç Nesaiut, "Sahih Et-Tirmidhi"1/90 dhe "Sahih ibën Maxhe"1/148, (Sh.p.).

⁸³ Buhariu: 1/13 dhe Muslimi: 1/301. (Sh.p.)

⁸⁴ Buhariu: 6/408.

⁸⁵ Buhariu: 6/407 dhe Muslimi: 1/306.

.....

Ka edhe transmetime të tjera, mirëpo ajo që është me rëndësi për ne në këtë rast është llojllojshmëria e tyre gjatë namazit, edhe pse kjo nuk nënkupton se njeriu nuk ka të drejtë ta përdorë ndonjërin prej tyre më shumë se tjetrën, për shkak se argumentet fetare që e citojnë atë mund të jenë më të forta se për tjetrën.⁸⁶

13- Të bëjë sexhden e leximit të Kuranit, nëse e lexon atë në namaz:

Prej rregullave të leximit të Kuranit është edhe rënia në sexhde, kur lexojmë ajete, të cilët në vetvete bartin sexhde. Allahu i Lartësuar në librin e Tij fisnik i ka përshkruar pejgamberët dhe burrat e mirë, duke thënë: **"...Dhe prej atyre që i udhëzuar dhe i bëmë të zgjedhur: kur u lexoheshin atyre ajetet e Zotit, binin në sexhde dhe qanin."**⁸⁷ Ibën Kethiri, *Allahu e mëshiroftë*, rreth komentit të këtij ajeti thotë: "Të gjithë dijetarët muslimanë janë të një mendimi, se duhet bërë sexhde kur lexohet ky ajet, për t'i pasuar ata".⁸⁸

Bërja e kësaj sexhde gjatë namazit ka rëndësi shumë të madhe dhe pa dyshim se ajo shton përkushtimin në të. Allahu në Kuran thotë: **"Dhe duke qarë hidhen me fytira** (kur

⁸⁶ Të gjitha tekstet e lartpërmendura gjenden në librin: "Forma e namazit" të dijetarit të madh Muhamed Nasirudin Albanit, i cili është përpjekur shumë që t'i gjejë nëpër librat e hadithit.

⁸⁷ Merjem: 58.

⁸⁸ Komentimi i Ibën Kethirit: 5/238.

.....

dëgjojnë Kuranin) dhe ai ua shton edhe më përuljen (ndaj Allahut).⁸⁹

Është vërtetuar transmetimi se Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, ka bërë sexhde në namaz, kur ka lexuar kaptinën En-Nexhm. Na përcjell Buhariu në librin e tij nga Ebu Rafiu, se ka thënë: "Kam falur namazin e Jacisë pas Ebu Hurejrës, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, i cili e lexoi në namaz suren: "Idhes-semau Inshek-kat" dhe ra në sexhde. Unë e pyeta se për çfarë arsye bëre sexhde, ai ma ktheu: "Kam bërë sexhde kur jam falur pas Ebul Kasimit (Profetit), *salallahu alejhi ve selem*, dhe do të vazhdoj të bëj sexhde gjatë leximit të tij, derisa ta takoj atë (deri në vdekje)."⁹⁰

Prandaj duhet të kemi kujdes, që kur të lexojmë ndonjë ajet të sexhdes, e sidomos kur jemi duke u falur, ta bëjmë atë sexhde, sepse me këtë poshtërojmë djallin, e bëjmë të qajë atë dhe dobësohet ndikimi i tij tek falësi. Ebu Hurejre, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, na përcjell, se Profeti, *alejhi salatu ve selam*, ka thënë: "*I biri i Ademit kur lexon ndonjë ajet të sexhdes dhe bën sexhde, djalli largohet nga ai dhe duke qarë thotë: I mjeri unë, u urdhërua i biri i Ademit me sexhde dhe e bëri atë e kështu e fitoi Xhenetin, ndërsa unë u urdhërova për sexhde dhe e refuzova atë, prandaj dhe vendi im është zjarri.*"⁹¹

⁸⁹ Isra: 109.

⁹⁰ Buhariu në kaptinën e Ezanit, kapitulli: leximi i Kuranit me zë në namazin e Jacisë.

⁹¹ Muslimi. Nr.133.

14- Të kërkohet mbrojtja e Allahut nga djalli i mallkuar:

Djalli është armiku ynë, ne të gjithë e dimë këtë gjë dhe këtë armiqtë ai e paraqet, duke i futur vesvese të ndryshme besimtarëve në përgjithësi dhe falësve të namazit në veçanti, që t'ua largojë përkushtimin dhe t'ua tolovitë atë. Pra, këto vesvese do të paraqiten patjetër tek të gjithë ata që kthehen tek Allahu me dhikër apo me gjëra të tjera, prandaj besimtari duhet të forcohet dhe të bëjë durim, duke mos u dorëzuar e kështu t'i kryejë detyrimet e tij, në të cilat gjendet në atë moment, qoftë namaz, dhikër e të tjera. Nëse vepron kështu, atëherë pa dyshim do ta detyrojë djallin të largohet me intrigat e tij. Kjo sepse Allahu në Kuran thotë: "...S'ka dyshim se intriga e djallit është e dobët."⁹²

Sa herë që njeriu dëshiron t'i afrohet Allahut me zemër të përkushtuar i vjen shejtani me mënyra të ndryshme të vesveseve, kjo për arsye se ai i ngjan hajdutit të rrugëve, e sa herë që njeriu dëshiron t'i afrohet Zotit vjen hajduti dhe e sulmon, duke mos e lënë ta arrijë diçka të tillë.

Për këtë arsye disa nga dijetarët e selefit, kur u pyetën për çifutët dhe të krishterët, që thonë se shejtani atyre nuk iu bën vesvese në adhurim, këta dijetarë përgjigjeshin duke thënë: "Ajo që thonë ata është më se e vërtetë, pse ta sulmojë dikush shtëpinë e prishur, kur aty nuk ka asgjë për të përfituar nga ai sulm." (pra, atyre në fakt Allahu nuk ua pranon fare adhurimin, prandaj dhe djalli nuk ka nevojë t'u bëjë vesvese. Sh.p.)⁹³

⁹² Nisa, nr.76.

⁹³ Mexhmul fetava: 22/608.

.....

Për këtë rast dijetarët marrin një shembull të mirë, i cili është shembulli i tri shtëpive; njëra prej tyre është e mbretit dhe aty gjendet e tërë pasuria dhe thesaret e tij, ndërsa tjetra është e një robi dhe aty gjendet pasuria e tij e vogël, kurse shtëpia e tretë është e pabanuar dhe aty nuk ka asgjë. Nëse do të vinte hajduti për të vjedhur në njërën prej këtyre shtëpive, atëherë cilën prej tyre do ta mësonte?!...⁹⁴

Nuk ka punë më të rëndë për djallin, se sa kur robi ngrihet për t'u falur. Ai e ka zili këtë punë, për këtë shkak mundohet që me çdo kusht ta largojë prej tij, apo t'i fusë dyshime, si dhe të harrojë se sa ka falur. Ai vepron kështu vetëm që çështja e namazit të ky njeri të bëhet, sa më e pavlerë, sa më e thjeshtë dhe më larg vlerave të saj, ku djalli i mallkuar shpreson që ndoshta dikur do të mund t'ia arrijë qëllimit e ta largojë tërësisht prej tij.

Nëse njeriu nuk e dëgjon shejtanin, por përqendrohet në namaz, atëherë armiku i Allahut përdor mënyra të tjera të përgatitura prej tij. Ai mundohet të krijojë tek falësi një pengesë mes njeriut dhe ndjenjave të tij në adhurim, zemra e tij të mos e ndiejë adhurimin, i sjell në mendje mendime të ndryshme, të cilat i kishte harruar para se të falej. Ka raste kur i kujton gjëra me të vërtetë të rëndësishme, të cilat ai i kishte harruar dhe i kishte humbur shpresat, se do t'i kujtonte një ditë. Këtë gjë nuk e bën për ta ndihmuar, por për ta penguar nga përkushtimi në namaz me gjëra nga më të ndryshmet, që mund t'ia arrijë. Ai mundohet ta mbajë njeriun sa më larg Allahut, ia largon zemrën nga adhurimi, aq sa ta bëjë namazin e tij vetëm me gjymtyrë e jo edhe me zemër, kështu që të dali nga namazi ashtu si ka hyrë në të, duke mos pasur prej asaj vepre kurrfarë shpërblimi. Është futur në të plot mëkate dhe ka dalë prej tij me të njëjtat,

⁹⁴ El Vabil Es-Sajib, fq.: 43.

edhe pse në fakt duhet të kishte dalë më i lehtësuar, sepse namazi i fshin mëkatet, por namazi i fshin ato, atëherë kur njeriu i plotëson kushtet e tij, është i përqendruar dhe i përkushtuar në të dhe i qëndron Allahut përpara, si me zemër ashtu edhe me gjymtyrë.⁹⁵

Për t'i bërë ballë intrigave të shejtanit dhe për t'i larguar vesveset e tij na ka mësuar më së miri i Dërguari i Allahut, *salallahu alejhi ve selem*, duke na udhëzuar me këto mësim:

- Na përcillet nga Ebul Asi, *Allahu qoftë kënaqur me të*, që tregon: *O i Dërguar i Allahut, kur unë po falesha shejtani erdhi dhe u fut në mendjen time (me vesvese), ma pështjelloi leximin e Kuranit duke m'i përzier suret. Profeti, salallahu alejhi ve selem, ia ktheu: "(Po) Ai është djalli, i cili quhet Hanzeb, e nëse e vëren që po të fut vesvese kërko mbrojtjen e Allahut nga ai (thuj: Eudhu bilahi minesh-shejtani rrxhim) dhe pështyj (me pështymë të thatë. sh.p.) në krahun e majtë tri herë."* Ebul Asi pastaj thotë: *E praktikova këtë mësim dhe vërtet Allahu ma largoi atë.*⁹⁶

- Prej intrigave të djallit që na i mëson Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, si dhe mbrojtjen prej tij është edhe ky mësim profetik: *"Kur ndonjëri prej jush ngrihet për t'u falur dhe i vjen djalli me vesveset e tij për ta hutuar, dhe arrin ta hutojë, saqë nuk e di se sa rekate ka falur, atëherë le t'i bëjë dy sexhde në fund të namazit, kur është i ulur në teshehud."*⁹⁷

- Gjithashtu nga mashtrimet e djallit është edhe mësimi që na tregon Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, i cili thotë: *"Kur ndonjëri nga ju është duke u falur dhe papritmas heton*

⁹⁵ El-Vabil es-sajib, fq: 36-37.

⁹⁶ Muslimi: 2203.

⁹⁷ Buhariu në kapitullin e Harresës. Titulli: Harresa në farz dhe në nafîle.

.....

lëvizje në prapanicën e tij, ku fillon të dyshojë se a ka liruar gazra apo jo, mos ta prishi namazin derisa të dëgjojë zë (të gazrave) apo të vijë erë.¹⁹⁸

Sa të fshehta dhe të mëdha janë intrigat e djallit këtë na e sqaron më së miri një thënie tjetër e Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, të cilën e përcjell Ibën Abasi, *Allahu qoftë i kënaqur me të*. Është pyetur Resulullahu, *salallahu alejhi ve selem*, për personin i cili në namaz ka dyshimin, se e ka prishur abdesin, e në fakt ai nuk e ka prishur atë, atëherë çfarë duhet të bëjë? Profeti, *salallahu alejhi ve selem* për këtë rast na mëson: *"Kur ndonjëri prej jush është duke u falur, i vjen djalli dhe futet tek vithet e tij dhe duke i kapur qimet e saj i hap ato për të menduar (falësi), se e ka prishur abdesin, kurse ai në të vërtetë nuk e ka prishur atë, prandaj kur ndokush nga ju e vëren këtë gjë mos ta ndërpresë namazin, derisa të dëgjojë me veshët e tij zhurmën gazrave, apo të nuhasi me hundën e tij erën e tyre."*¹⁹⁹

Sqarim:

Djalli me emrin Hanzeb ka raste kur iu shkon disa njerëzve të mirë me një mashtrim të veçantë djallëzor, p.sh., gjatë faljes së namazit ai u kujton atyre mënyra të tjera të hajrit, duke i penguar kështu nga namazi, që po falin për momentin. Ai i pengon nga përkushtimi në namaz duke u kujtuar atyre mënyra të ndryshme daveti, çështje të rëndësishme të dijes, duke i futur thellë në meditime rreth

⁹⁸ Muslimi: 389.

⁹⁹ Taberani në "El-Kebir", 11/222, nr. 11556. Autori i "Mexhmeuz-zevid" 1/242 thotë: "Transmetuesit e tij janë transmetues që i plotësojnë kushtet e transmetuesve të haditheve të sakta.

.....

këtyre gjërave e kështu i bën ta harrojnë namazin që po falin.

Ka raste kur këta njerëz mendimet e tyre në namaz i arsyetojnë me rastin e Omerit, *radijallahu anhu*, në të cilin na përcillet, se ai kishte raste kur e përgatiste ushtrinë (duke menduar) gjatë faljes së namazit. Ky është arsyetim i pavlerë dhe jo në vendin e vet, mirëpo për ta sqaruar më mirë këtë çështje le t'ia japim fjalën Shejhul Islamit, Ibën Tejmie, që ta sqarojë sa më mirë këtë pikë dhe të na e largojë këtë dyshim.

Ai, *Allahu e mëshiroftë*, thotë: "Për sa i përket fjalës së transmetuar nga Omer b. Hatabi, që ka thënë: "Unë e përgatis ushtrinë time, kur jam në namaz", kjo vjen për shkak se ai ishte i detyruar të bënte luftë, sepse ai ishte udhëheqësi i besimtarëve e si i tillë ai njehërit ishte edhe udhëheqës i luftës, ku për shkak të këtyre dy detyrimeve dhe përgjegjësi të tij, që kishte ai në kohën e vet edhe arsyetohet kjo punë e tij. Ai në çdo moment duhej të ishte i gatshëm dhe të qëndronte me përgjegjësi më të madhe se çdokush tjetër dhe kjo përgjegjësi e shoqëronte atë edhe në namaz. Rasti i tij gjithashtu komentohet dhe i ngjan rastit kur besimtari fal namazin me frikë (namazi i frikës), në momentin kur është duke luftuar me armikun dhe po qëndron i gatshëm përballë tij, edhe pse namazi i frikës dhe rregullat e tij nuk vlejnë vetëm në momentet e fushëbetejës, por edhe në momentet kur janë duke pritur armikun dhe rrezikun e tij në çdo çast. Kështu edhe Omeri ishte në gjendje lufte dhe namazi i tij i përngjante namazit të frikës, sepse ai si përgjegjës i mbarë besimtarëve që ishte, e kishte detyrë që të mendonte gjithmonë për ta. Ai edhe pse ishte i urdhëruar me namaz, po në të njëjtin moment ishte edhe i urdhëruar për të qenë i përgatitur për armikun, ngase pozita e tij në shtet e kërkonte një gjë të tillë. Kështu që ai

.....

detyrohej t'i kryejë të dy detyrimet varësisht nga situata. Allahu i Lartësuar thotë: "O ju që besuat, kur të konfrontoheni me ndonjë grup, përqendrohuni dhe përmendni çdo herë Allahun që të arrini fitoren e dëshiruar."¹⁰⁰

Kështu, nuk ka aspak dyshim, se qetësia e zemrës në kohë lufte nuk është njësoj si në kohë paqe, prandaj nëse ndodh që në rast lufte të mungojë një pjesë e caktuar e përkushtimit, për shkak të luftës (në rrugë të Allahut) kjo nuk bie ndesh dhe nuk e pakëson imanin dhe devotshmërinë e robit.

Për këtë arsye është lehtësuar forma e namazit të frikës (gjatë luftës) ndaj atij në paqe. Mu për këtë shkak Allahu kur e përmend namazin e frikës thotë: "...E kur të qetësoheni (nga lufta), atëherë faleni namazin në mënyrë të rregullt, pse namazi është detyrim (në kohë) i caktuar për besimtarët."¹⁰¹ Pra, urdhri për plotësimin e namazit në mënyrë sa më të rregullt në kohë paqeje nuk është njësoj si ai në kohë lufte. Po ashtu nuk duhet të harrojmë se besimtarët kanë natyrshmëri të ndryshme rreth çështjes së përkushtimit apo jo në namaz. Ndodh që zemra e besimtarit të jetë e mbushur me besim, ku si shkak i saj të menduarit për çështje të tjera, që s'kanë të bëjnë me namazin nuk ndikon aspak në përkushtim gjatë faljes. Pa dyshim që rasti i Omerit, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, është i veçantë, sepse Allahu në gjuhën dhe zemrën e tij vendosi hakun (pra, ai fliste e mendonte veçse për të vërtetën. sh.p.). Ai ishte njeri i inspiruar nga vetë Zoti, ku për këto shkaqe një person i tillë si ai nuk kritikohet se po përgatit ushtri duke qenë në namaz,

¹⁰⁰ Enfal: 45.

¹⁰¹ Nisa: 103.

ngase përkushtimi i tij në falje ishte i madh dhe i veçantë, gjë të cilën nuk mund ta bëjë tjetërkush.

Por nuk ka dyshim se mos prezenca e mendimeve të caktuara në namaz, që nuk kanë të bëjnë me të, sjell një përkushtim më të veçantë dhe më të përsosur, aq më tepër kur kemi parasysh, se namazi i Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, në gjendje paqe ka qenë më i plotë dhe i përkushtuar, se ai në gjendje lufte, flasim për nga ana e jashtme e tij. Kështu që përderisa Allahu ka bërë lehtësime dhe ka lejuar lënien e disa ritualeve trupore në kohë lufte, natyrisht që lejon dhe i ka parasysh edhe lehtësimet e anës së brendshme të falësit.

Me një fjalë, nuk është njësoj sikur falësi të mendojë në namaz për ndonjë vepër, e cila është detyrim për të dhe koha për të menduar është e ngushtë, gjë që e detyron të mendojë rreth saj në namaz, sikurse gjendja e atij që mendon për diçka, e cila nuk është për të detyrim dhe ka mundësi të mendojë rreth saj edhe pas namazit.

Për këtë shkak rasti i Omerit, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, ka qenë specifik, sepse punët me të cilat merrej ai ishin të shumta, sa ai nuk kishte aq kohë për plane, e pa dyshim se çdo njeri ka axhendën e vet të caktuar sipas titullit dhe punës që ai kryen.

Pa dyshim që çdo njeriu gjatë faljes i vijnë në mendje mendime të ndryshme dhe aty ai kujton gjëra, të cilat nuk i kujtohen jashtë tij, ku këtu ka vend për kritikë edhe shejtani, i cili mundohet mos ta lejë rehat njeriun, duke i kujtuar gjëra të ndryshme. Një dëshmi e tillë është edhe rasti i një njeriu, i cili një herë shkoi dhe filloi t'i ankohej një dijetari të selefrit (ky rast transmetohet nga Ebu Hanife, rahimehullah. sh.p.), se e kishte harruar gropën ku e kishte fshehur thesarin e tij

.....

dhe nuk po mundej ta rikujtonte kurrsesi. Ky dijetar e këshilloi personin të ngrihej për t'u falur. Duke vepruar ashtu me të vërtetë iu kujtua vendi i thesarit dhe pasi doli nga namazi e pyeti dijetarin, se si e dinte që do t'i kujtohej në namaz? Ai ia ktheu: Unë e di, se shejtani nuk e lë njeriun të falet i qetë, duke u munduar t'i kujtojë shumë gjëra, të cilat jashtë namazit i ka harruar dhe nuk i kujtohen dot (këtë e bën vetëm që t'ua humbë përkushtimin në të), prandaj ta kujtoi vendin e thesarit vetëm që ta humbje përqendrimin gjatë faljes, duke të kujtuar gjëra sa më të rëndësishme që ke, e ti gjënë më të rëndësishme kishe vendin e thesarit, ku edhe të futi në mendime rreth vendit të tij.

Mirëpo robi që është largpamës duhet të ketë kujdes, që të mundohet të jetë vazhdimisht i përkushtuar, por duke mos lënë anash detyrimet e tjera të kërkuara në namaz. Ta bëjë këtë me mbështetje të plotë tek Allahu, ngase nuk ka forcë e as ndryshim pa ndihmën e Allahut të Madhëruar.¹⁰²

¹⁰² Mexhmuatul Fetava :22/610.

.....

15- Meditimi rreth gjendjes së selefit kur ata faleshin:

Kjo gjë pa dyshim shton përkushtimin dhe e nxit njeriun që t'i pasojë ata. "Sikurse ta shihje ndonjërin prej tyre kur afrohej tek mihrabi për t'u falur, kur fillonte leximin e fjalëve të Zotit të tij (Allahut) e ndiente në zemër sikur ai moment ishte momenti dhe vendi i daljes para Allahut për të dhënë llogari para Tij. Në atë çast e tërë mendja dhe trupi i tij drejtohej tek adhurimi dhe përkushtohej për të."¹⁰³

Muxhahidi, *Allahu e mëshiroftë*, thotë: "Kur ndonjëri nga ata ngrihej për t'u falur turpërohej nga Mëshiruesi, që ta përqendronte shikimin në diçka tjetër pos vendit të sexhdes, të bënte lëvizje të panevojshme, të prekte gurë (gjësende) në xhami apo të luante me ndonjë gjë. Ata nga frikërespekti për Allahun tërë kohën sa ishin në namaz nuk ju shkonte mendja aspak për gjëra të dunjasë, përveçse kjo mund t'u ndodhte pa qëllim."¹⁰⁴

Ibën Zubejri e kishte zakon që kur futej në namaz, po ta shihje mendoje se është ndonjë dru i ngritur në këmbë nga përkushtimi, që ai kishte për namazin. Ai kur binte në sexhde e harronte dynjanë, sa në një rast kur i erdhi nga prapa diçka (gur, apo diçka e ngjashme. sh.p.) e hedhur me katapultë nga armiqtë e tij dhe i kapi një pjesë të rrobës së tij, megjithatë ai nuk e ngriti kokën e kështu ta prishte namazin.

Meslemetu b. Beshar ishte një ditë duke u falur në xhami së bashku me xhematin, kur papritmas u rrëzua një pjesë e xhamisë, e xhemati nga frika dolën të gjithë nga

¹⁰³ El-Hushu fis-salah, e Ibën Rexhebit, fq. 22.

¹⁰⁴ Tadhim Kadru Salah: 1/188.

objekti, përveç atij, i cili e vazhdoi namazin duke mos e ndjerë fare zhurmën e rrëzimit të objektit.

Na përcillet se disa prej tyre kur hynin në namaz mbeteshin aty, duke e zgjatur namazin si të ishin rroba të hedhura përtokë, të cilat nuk mund të largohen nga vendi vetë.

Disa të tjerë kur e përfundonin namazin iu ndryshonte ngjyra e fytyrës, për shkak se e ndienin qëndrimin e tyre para Madhërisë së Allahut. Të tjerët kur fillonin namazin nuk e dinin se kush ishte shoku i tij në të djathtë e kush në të majtë. Të tjerët kur merrnin abdes iu zverdhej fytyra, e nëse i pyesnin: Pse ju ndryshoi fytyra kur morët abdes?- ata përgjigjeshin: “Sepse e di se para kujt do të qëndroj (për t’u falur).”

Ali b. Ebi Talibi, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, kur vinte koha për të hyrë në namaz fillonte të dridhej dhe i ndryshonte ngjyra e fytyrës, gjë për të cilën kur e pyesnin, se: Ç’ishte ashtu me të?- Ai përgjigjej: “Pasha Allahun erdhi koha e amanetit, të cilin Allahu ia paraqiti tokës, qiejve dhe maleve, e ata refuzuan që ta mbartin dhe u frikësuan prej saj, kurse unë e pranova.”

Ndërsa Seid Tenuhi kur falte namaz nuk i ndaleshin lotët që i rridhnin nëpër faqe derisa i arrinin në mjekër. Na përcillet se disa nga tabiinët (gjenerata pas sahabëve) kur rreshtoheshin për ta falur namazin iu ndryshonte fytyra dhe thoshin: “A e dini, se para kujt do të qëndroj dhe me kë do të bisedoj”?! A thua vallë ka prej nesh, në kohën tonë, zemra të tilla që ndiejnë atë që ata e ndienin!?¹⁰⁵

¹⁰⁵ Silahul jakadhan literdish-shejtan: fq. 209, e autorit Abdulaziz Selman.

Amër b. Abdulkajsin e pyetën një herë: “A mendon për ndonjë gjë në namaz? Ai u përgjigj: “A ka ndonjë gjë më të dashur për mua se namazi që të mendoj për të!?” Pyetësit i thanë: Ne mendojmë kur falemi. Ai i pyeti: “A mendoni për Xhenetin, hyritë e të ngjashme me to?” Thanë: Jo, ne mendojmë për familjet dhe pasuritë tona. Atëherë ai me habi iu tha: “Për mua më e dashur do të ishte të ma shponin trupin me shigjeta, se sa të mendoja në namaz për diçka që s’ka të bëjë me të.”

Sad b. Muadhi thotë: “Unë zotëroj tri veti, e sikur t’i kisha të gjitha vetitë ashtu si i kam ato të treja, atëherë unë do të isha vërtetë unë (do të lavdërohesha dhe nuk do të krahasohej kush me mua. sh.p.), ato janë: Kur jam duke u falur nuk mendoj asgjë tjetër pos adhurimit në të cilin jam, kur dëgjoj nga i Dërguari i Allahut, *salallahu alejhi ve selem*, ndonjë hadith nuk kam në zemër kurrfarë dyshimi, se ajo fjalë është më se e vërtetë, dhe kur ndodhem në ndonjë xhenaze nuk mendoj tjetër pos asaj që them unë, apo që thonë të tjerët për atë xhenaze.”¹⁰⁶

Hatimi, *Allahu e mëshiroftë*, thotë: “Kur ngrihem (për namaz) ngrihem për të kryer një detyrim, eci me frikë, futem (në namaz) me nijet të pastër, marr tekbinin duke e madhështuar, lexoj Kuranin ngadalë duke medituuar, bëj ruku me përkushtim e frikë, bie në sexhde me thjeshtësi, ulem në tehiyat siç duhet, jap selam (në fund të namazit) me nijet të mirë, e përfundoj (namazin) me sineritet ndaj Allahut të Lartësuar, e pastaj kthehem nga vetja ime, duke qëndruar me frikë, duke u frikësuar, se mund të mos më pranohet. Kështu

¹⁰⁶ El Fetava – Ibën Tejmije :22/605.

.....

vazhdoj të angazhohem për t'i ruajtur këto veti deri në vdekje.”¹⁰⁷

Ebu Bekër Sabgi thotë: “Kam jetuar në kohën e dy imamëve të mëdhenj, Ebu Hatim Err-Rrazi dhe Muhamed b. Nasër El-Mervezi, por megjithatë nuk pata mundësi të dëgjoj prej tyre (mësime apo hadithe. sh.p.). Sa i përket Ibën Nasrit unë nuk kam parë falje namazi më të bukur, se ajo e tij. Për të kam dëgjuar, se një herë kur ishte duke u falur ishte ndalur një mizë në ballin e tij dhe vazhdonte ta pickonte derisa i doli gjaku e ky megjithatë nuk e largonte nga përkushtimi që kishte në namaz. Për këtë tregon edhe Muhamed b. Jakupi, i cili thotë: “Nuk kam parë namaz më të bukur se ai i Muhamed b. Nasrit, i cili nuk lëvizte gjatë faljes edhe atëherë kur miza ndalej në veshin e tij... e ai prapë nuk mbrohej duke e larguar mizën. Të gjithë habiteshim me namazin e tij. Ai kur fillonte të falej e vendoste mjekrën mbi duart e veta në gjoks dhe qëndronte si të ishte dru i shtangur.”¹⁰⁸

Kur fillonte të falej Shejhul Islam Ibën Tejmije i tërë trupi i tij dridhej, duke i shkuar sa në të djathtë e sa në të majtë nga frikërespekti për Allahun, derisa jepte selam.¹⁰⁹ Nëse i krahasojmë ato gjenerata me gjeneratën tonë sot do të shohim një dallim shumë të madh. Falësi sot gjatë namazit shikon orën, tjetri rregullon rrobat, i treti prek hundën, ka prej tyre që blejnë e shesin në namaz, e ndoshta sheh të atillë që i numërojnë të hollat e tyre, e të tjerë numërojnë vijat dhe larat e sexhades, apo mundohet me çdo kusht të kuptojë se kush është pranë tij.

¹⁰⁷ El-hushu Fis-salah :27-28.

¹⁰⁸ Tadhim kadril-salah, 1/58.

¹⁰⁹ El-Kevakib ed-duriyeh fi menakib el-muxhtehid Ibën Tejmie, fq. 82, e autorit: Merij El-Kermij.

.....

A thua, si do të vepronin këta të mjerë sikur të qëndronin para ndonjërit prej mbretërve të botës, a do të kishin guxim të vepronin diçka nga gjërat që i bëjnë në namaz?!...

16- Njohja e fshehtësive të përkushtimit:

Pa dyshim ato janë shumë, por ne do të përmendim disa prej tyre:

- Thënien e Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, i cili thotë: *"Çdo musliman, kur vjen koha e namazit farz merr abdes ashtu si duhet, falet me përkushtim, duke e plotësuar rukunë, ai namaz për të është falje e mëkateve të bëra më parë, përveç atyre të mëdha, e kjo vlen për të gjithë kohën (gjithashtu ka si qëllim i fshin mëkatet e vogla të gjithë kohës së kaluar duke mos e caktuar atë me muaj apo vite. sh.p.)."*¹¹⁰

- Shpërblimi i namazit është sipas nivelit të përkushtimit në të. Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: *"Njeriu e fal namazin, por nuk i shkruhet për shpërblim veçse një e dhjeta e tij, një e nënta, një e teta, një e shtata, një e gjashta, një e pesta, një e katërta, një e treta, apo gjysma e tij."*¹¹¹

- Shpërblimi i namazit shtohet apo pakësohet sipas vetëdijes me të cilën falet. Në transmetimin e Ibën Abasit,

¹¹⁰ Muslimi: 1/206, nr. 2,4,7.

¹¹¹ Imam Ahmedi: 4/321, i cili gjendet në "Sahihul xhamië", nr. 1626.

.....

Allahu qoftë i kënaqur me të, thuhet: "Nuk të pranohet ty nga falja jote përveç atë që ke qenë i vetëdijshëm në namaz."¹¹²

- Nëse namazi falet i plotësuar dhe me përkushtim ai bëhet shkaktar për fshirjen e mëkateve të vogla. Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: *"Kur robi futet në namaz i sillen të gjitha mëkatet e bëra dhe i vendosen mbi kokë dhe mbi supë, dhe sa herë që bie në ruku apo në sexhde, duke i plotësuar ato i bien (fshihen) edhe mëkatet."*¹¹³

- Menavi thotë: "Kjo thënie ka si qëllim se plotësimi i çdo kushti të namazit njëherit është falje e një morie mëkatesh, kështu që me plotësimin e tërë namazit falen të gjitha mëkatet. Mirëpo kjo ndodh vetëm atëherë kur namazi falet i kompletuar me kushtet dhe përkushtimin e tij, ngase kjo e fundit kuptohet nga vetë shprehja "rob" dhe "plotësim i kushteve", të cilat po të mos ishin, atëherë edhe fjala "rob" nuk do të përmendej. Kjo sepse njeriu konsiderohet rob i Allahut, atëherë kur i nënshtrohet atij dhe "plotësimi i kushteve" bëhet atëherë kur njeriu e ndien se para kujt është duke qëndruar, gjë e cila e nxit të tregohet i përlurur para Mbretit të mbretërve."¹¹⁴

- Ai që falet me përkushtim të plotë, kur e përfundon namazin ndjen në vetvete një lehtësim, ndien se një barrë e rëndë është shkarkuar nga ai, pastaj fillon të shijojë një gjallëri, qetësi, vullnet të atillë, saqë shpirti në vetvete i thotë: Ah, sikur të mos kisha dalë nga namazi, sepse namazi është qetësim i syve, begati e shpirtit, kopsht i zemrës, vend

¹¹² Mexhmuatul Fetava e Ibën Tejmijes: 22/612.

¹¹³ Bejhekiu në Sunenul Kubra: 3/10, hadithi gjendet edhe në "Sahihul xhamië".

¹¹⁴ Fejdul Kadir: 2/368.

.....

qetësia e tij në këtë botë. Ai derisa nuk futet në namaz ndjen në vetvete sikur është në burg dhe në një lloj shtrëngimi, i cili me faljen e tij çlodhet e pse nga ai ndahet nuk gëzohet. Ashtu siç i tha, mësuesi, shëmbëlltyra dhe Profeti i tyre, *alejhi salatu ve selam*, Bilalit, radijallahu anhu: "*O Bilal (thirre ezanin e) çlodhna me namaz*", e nuk thoshte: "çlodhna prej namazit e ta heqim qafe"

Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, gjithashtu thotë: "Namazi është bebëza e syve të mi". Prandaj atij që namazi i është bërë qetësim i syve të tij, si mund të qëndrojë pa i qetësuar sytë e vet dhe si mund të qëndrojë pa të!¹¹⁵

¹¹⁵ El-Vabil Es-Sajib, fq. 37.

17- Përpjekja për shtimin e lutjeve, sidomos në sexhde:

Nuk ka dyshim se thirrja e Allahut, përlulja, kërkesa e mos ndalja nga lutjet drejt Allahut e shtojnë më shumë përkushtimin gjatë faljes, e pa dyshim se lutja është adhurim, ndërsa vetë adhurimi është vepër me të cilën njeriu është i detyruar karshi Allahut. Allahu i Lartësuar thotë: **"Lutni Zotin tuaj të përlulur dhe në heshtje..."**¹¹⁶. Kurse Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: *"Ai që nuk i lutet Zotit, Zoti hidhërohet ndaj tij"*¹¹⁷.

Edhe nga Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, na përcillen disa hadithe, se ai lutej në disa vende të caktuara në namaz, siç ishin: sexhdeja, ulja mes dy sexhdeve dhe pas teshehudit, mirëpo vendi më madhështor në të cilin robi i lutet Allahut është sexhdeja. Kjo bazohet në hadithin e Profetit, *salallahu alejhi ve selem*: *"Robi është shumë afër me Zotin e tij kur ai gjendet në sexhde, prandaj shtoni lutjet (kur jeni në sexhde)"*¹¹⁸.

Gjithashtu ai thotë: *"...Për sa i përket sexhdes përpikuni të bëni sa më shumë lutje aty, ngase mundësia për t'iu pranuar lutja në të është më e madhe."*¹¹⁹

Prej lutjeve të Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, në sexhde ishin edhe këto: *"O Zoti im, m'i fal mua të gjitha mëkatet e mia, ato të voglat dhe të mëdhatë, të parat dhe të*

¹¹⁶ Araf: 55.

¹¹⁷ Shënon Tirmidhiu: 1/436, të cilin e konsideron hadith (hasen) të mirë autori i librit: "Sahih et-Tirmidhi", nr. 2686.

¹¹⁸ Shënon Muslimi: 215.

¹¹⁹ Shënon Muslimi: 207.

fundit, që i kam bërë haptas apo fshehtas.”¹²⁰, tjetra: “O Zoti im, m’i fal mua të gjitha mëkatet që i kam bërë haptas apo fshehtas.”¹²¹

Për sa i përket lutjeve mes dy sexhdeve shumë nga to i cekëm më parë.¹²² Lutjet që bënte Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, pas teshehudit janë të ndryshme, prej atyre që na i ka mësuar janë edhe këto: Ai, *salallahu alejhi ve selem*, thoshte: “Kur ndokush nga ju përfundon së lexuari teshehudin le të kërkojë mbrojtjen e Allahut prej katër gjërave: nga dënimi i Xhehenemit, nga dënimi i varrit, nga sprova e jetës dhe e vdekjes, si dhe nga sherri i Dexhalit.”, gjithashtu thoshte: “O Zoti im kërkoj mbrojtjen Tënde nga sherri që di unë dhe nga ai që nuk e di.”, pastaj: “O Zoti im më gjyko mua me një gjykim të lehtë”. Ai *salallahu alejhi ve selem*, e mësoi Ebu Bekrin, *radijallahu anhu*, të lutet duke thënë: “O Zoti im i kam bërë vetes shumë padrejtësi, kurse nuk i fal mëkatet askush tjetër përveç Teje, prandaj të lutem më fal mua me faljen Tënde dhe më mëshiro. Vërtet, Ti je Falës dhe i Mëshirshëm”¹²³.

Një ditë Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, kishte dëgjuar njërin nga shokët e tij, duke u lutur në namaz me këto fjalë: “O Zoti im, kërkoj nga Ti o Allah, që je Një dhe i pashoq, je Ai që nuk ke lindur nga askush, dhe as nuk ke lindur askënd, dhe nuk mund të të pengojë askush, që të m’i falësh mëkatet e mia, sepse më të vërtetë Ti je Falës dhe Mëshirues.”, Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, me të dëgjuar këto fjalë tha: “Ju falën mëkatet e tij, ju falën mëkatet e tij”.

¹²⁰ Shënon Muslimi: 216.

¹²¹ Shënon Nesai: “El-Muxhtebe”, 2/569, i cili gjendet edhe në “Sahih En-Nesai” nr. 1067.

¹²² Shiko shkakun nr. 11.

¹²³ Shënon Buhariu: 8/168.

.....

Gjithashtu e dëgjoi një tjetër gjatë teshehudit të thoshte:
*"O Zoti im, unë kërkoj nga Ty, meqë Ty të takon falënderimi, nuk ka të adhuruar tjetër me meritë pos Teje, je Një dhe i pashoq, Je dhurues i begative, o Krijues i qiejve dhe i tokës, o i Madhëruar e i Nderuar, o Mbikëqyrës i përhershëm dhe i përjetshëm, unë kërkoj nga Ti Xhenetin dhe mbrojtjen Tënde nga zjarri i Xhehenemit", atëherë Profeti, salallahu alejhi ve selem, i pyeti shokët e tij: "A e dini me çka u lut?" Ata ja kthyen: Allahu dhe i Dërguari i Tij e dinë më së miri-, atëherë ai tha: *"Pasha Atë në duart e Kujt është shpirti im, e ka lutur Allahun me emrin e Tij më të madhërishtëm me të cilin kur lutet pranohet lutja dhe kur kërkohet diçka, jepet ajo"*.*

Profeti, salallahu alejhi ve selem, mes teshehudit dhe selamit, krejt në fund lutej shpesh edhe me këto fjalë: *"O Zoti im, m'i fal mëkatet e mia të mëparshme dhe të tanishme, ato që i kam bërë fshehurazi dhe haptazi dhe ato me të cilat e kam ngarkuar veten, e për të cilat Ti i di më mirë se unë; Ti je i pari dhe Ti je i fundit, s'ka të adhuruar tjetër përveç Teje"*¹²⁴.

Nxënia përmendësh e lutjeve të tilla, të shumta, është ilaç i mirë i heshtjes së disa njerëzve, të cilët pas leximit të teshehudit dhe duasë së zakonshme rrinë në heshtje, derisa imami të japi selam kur ndodh që ai të vonohet duke lexuar.

¹²⁴ Shënon Ebu Davudi: 2/86 (Sh.p.). Këto lutje dhe të tjera, si dhe saktësinë e tyre mund t'i gjeni në librin "Forma e namazit" fq. 163 (në gj. arabe) të dijetarit Albani.

18- Dhikri pas faljes së namazit

Dhikri pas namazit konsiderohet dobi dhe vjen si shkak i përkushtimit në namaz. Ai është begati që Allahu ia jep robët për shkak të faljes si duhet dhe me rregullat e kërkuara në namaz.

Nuk ka dyshim se për të ruajtur një vepër të mirë duhet që ajo të pasohet me një vepër të dytë të mirë. Nëse ndalemi dhe e analizojmë dhikrin, atëherë do të vërejmë tek ai, se edhe ai është i tillë. Dhikri fillon me “Istigfarë” (t’i kërkon falje Allahut), ku përmes tij besimtari i kërkon falje Allahut, për shkak të mangësive të mundshme në namaz, apo për shkak të mospërkushtimit të duhur në të.

Gjithashtu është me shumë rëndësi, që të kemi kujdes në faljen e namazeve nafie (vullnetare), kjo për arsyen se me faljen e nafileve besimtarit i plotësohen mangësitë apo lëshimet që ka bërë gjatë faljes së farzeve. Deri tani folëm për shkaqet që shtojnë përkushtimin në namaz e tani do të vazhdojmë të flasim për:

KAPITULLI I DYTË

LARGIMI I PENGESAVE QË E PAKËSOJNË PËRKUSHTIMIN NË NAMAZ

19- Largimi i gjërave që e hutojnë falësin nga vendfalja e tij:

Na përcillet nga Enesi, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, se ka thënë: “Aishja, radijallahu anha, kishte një perde, e cila përbëhej prej disa ngjyrave me të cilën ajo mbulonte një anë të murit të shtëpisë. Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, një ditë i tha: *"Largoje nga unë atë (perden), sepse zbukurimet e saj më kujtohen sa herë që falem"*¹²⁵.

Kasimi gjithashtu përcjell nga Aishja, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, e cila tregon, se kishte një rrobë të zbukuruar me vizatime, të cilën zakonisht e linte në një vend të caktuar në dhomë.¹²⁶ Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, falej zakonisht në drejtim të asaj rrobe dhe për këtë një ditë i tha: *"Vendose prapa meje atë rrobë, sepse vizatimet e saj më paraqiten vazhdimisht gjatë faljes"*, e Aishja e largoi dhe me vonë e bëri mbulesë për jastëk.¹²⁷

Këtë e argumenton edhe rasti tjetër i Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, që kur hyri në Qabe për t'u falur i pa të varur dy brirë dashi e pasi u fal i tha Osman Haxhebiut: *"Harrova (para se të fillojë namazin) të urdhëroj, që t'i mbulosh me diçka ata brirë, sepse nuk lejohet që në shtëpi të ketë diçka që e huton falësin."*¹²⁸

Duhet të kemi kujdes që të mos falem, nëse kemi mundësi në vendkalimet e njerëzve, në vendet ku ka zëra të ngritur e pengues, ku ka grupe njerëzish apo tubime ku bisedohet, në vendet e kotësive dhe të shakave, si dhe në

¹²⁵ Shënon Buhariu: 10/193.

¹²⁶ Në drejtim të dhomës së vogël një pjesë e së cilës është e futur në tokë, e cila në ditët tona i përngjan bodrumit, apo magazinës.

¹²⁷ Shënon Muslimi: 3/1668.

¹²⁸ Shënon Ebu Davudi: 2030. Hadithi është edhe në “Sahihul xhamië”, nr. 2504.

.....

çdo vend, i cili tërheq syrin (apo veshin) e falësit të namazit.

Gjithashtu nëse kemi mundësi duhet që t'i shmangemi faljes në vendet, apo objektet, që janë shumë të nxehta, apo shumë të ftohta, sepse Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, urdhëronte që të vonohej pak namazi i drekës gjatë verës, për shkak të temperaturave të larta, derisa të ulen pak ato temperatura. Ibën Kajimi, *Allahu e mëshiroftë*, thotë: "S'ka dyshim se namazi në temperaturat ekstreme e ndalon përkushtimin gjatë faljes dhe adhurimi kryhet i pa përqendrim, prandaj edhe Sheriati Islam me urtësinë e tij urdhëron, që të shtyhet, falja derisa të thyhet sado pak ajo temperaturë, kështu që robi të falet me zemër të qetë dhe të arrihet në këtë namaz përkushtimi i kërkuar nga Allahu i Lartësuar".¹²⁹

20- Të mos falet me (apo mbi) rroba që përmbajnë shkrime, vizatime, apo ngjyra tërheqëse:

Nga Aishja, *Allahu qoftë i kënaqur me te*, na përcillet, se ka thënë: "*Një ditë Profeti, salallahu alejhi ve selem, filloi të falej me një rrobe në të cilën kishte shenja apo vizatime. Ai gjatë faljes i kishte shikuar ato dhe kështu ishte shpërqendruar dhe pasi e përfundoi namazin tha: "Merreni këtë rrobë dhe dërgojani Ebu Xhehm b. Hudhejfes, ndërsa mua më sillni një tjetër në të cilën nuk ka asnjë shenjë, sepse kjo këtu më hutoi më parë në namaz."*, në një transmetim tjetër thuhet: "*Më penguan (nga përkushtimi) shenjat e saj*". Në një transmetim tjetër thuhet: "*Kishte një rrobë me shenja, të cilat e shpërqendronin në namaz.*"¹³⁰

¹²⁹ El Vabil Es-Sajb, fq. 22.

¹³⁰ Shënon Muslimi: 1/391, nr. 556.

.....

Nëse kjo që thamë është e ndaluar, atëherë mos falja në rroba, të cilat përmbajnë fotografi nuk lejohet falja në to, sidomos nëse këto foto janë të gjallesave, të cilat kanë shpirt një fenomen ky i përhapur shumë tek falësit në kohën tonë.

21- Të mos falet, kur ushqimi është gati dhe është i uritur:

Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: *"Nuk ka namaz kur ofrohet ushqimi (përgatitet tryeza)"*¹³¹.

Kur përgatitet ushqimi apo kur ju shërbehet përpara, atëherë pikë së pari duhet filluar me ushqimin, ngase pas ngrënies nuk ekziston frika që t'i kujtohet ushqimi dhe shija e tij në namaz e kështu ta humbë përkushtimin në të. Jo vetëm kaq, por njeriu pasi ulet për të ngrënë nuk duhet të ngutet gjatë këtij procesi, derisa të ngopet mirë. Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, për këtë çështje thotë: *"Nëse darka është gati dhe hyn koha e namazit, atëherë filloni me darkën para se ta falni namazin e akshamit, dhe mos u ngutni duke ngrënë darkë."*, në një transmetim tjetër ai thotë: *"Kur shtrohet darka dhe thirret ikameti për falje, filloni darkën dhe mos shpejtoni të ngriheni, derisa të përfundoni"*¹³².

¹³¹ Shënon Muslimi: 560.

¹³² Shënon Buhariu dhe Muslimi, nr. 575, 559.

22- Të mos falet duke qenë nën presionin e nevojave fiziologjike:

Pa dyshim se presioni i nevojave fiziologjike ndikon negativisht në përkushtim gjatë namazit. Mu për këtë arsye Profeti, *alejhi slatu ve selam*: “*Ndaloj faljen në një gjendje të tillë*”¹³³. Personi, i cili është në një gjendje të tillë, pikë së pari duhet të shkojë në nevojtoare për të kryer nevojën, edhe nëse i ikën një pjesë e namazit me xhemat (edhe nëse i ikën i tërë namazi), kjo për arsye se Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: “*Nëse ndonjëri nga ju ndjen nevojën për të shkuar në nevojtoare e në anën tjetër thirret ikameti për faljen e namazit, fillimisht le të shkojë në nevojtoare*”¹³⁴.

Nëse ndodh që duke u falur t’i vijë nevoja, atëherë është i detyruar që ta ndërpresë namazin dhe të shkojë për të kryer nevojën, pastaj të marrë abdes dhe të falet përsëri, sepse Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, për këtë çështje thotë: “*Nuk bën të falesh kur ushqimi është gati apo kur je në presionin e nevojave fiziologjike*.”¹³⁵

Nuk ka dyshim se ky presion gjithsesi ndikon në humbjen apo së paku në pakësimin e përkushtimit në namaz. Ky ligj që e përmendëm më lart vlen edhe për presionin nga gazrat.

⁴ shënon Ibën Maxhe në “Sunenin” e tij, nr.617. hadithi është në “Sahihul xhamië” nr. 299.

¹³⁴ Shënon Ebu Davudi, nr. 88. Hadithi është edhe në “Sahihul xhamië”, nr. 299.

¹³⁵ Shënon Muslimi, nr. 560.

23- Mos falja nën presionin e kotjes (nga gjumi):

Enes b. Maliku, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, na përcjell se Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, ka thënë: "Kur ndonjëri prej jush kotet në namaz, le të flejë aq sa të jetë në gjendje të dijë se çfarë thotë (lexon) në namazin e tij."¹³⁶ Pra, le të flejë derisa t'i ketë nën kontroll fjalët e tij, që është duke i thënë në namaz.

Shkaku apo fshehtësia pse besimtari duhet të veprojë diçka të tillë ceket qartë në hadithin e Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, të cilin e përcjell Aishja, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, në të cilin Profeti thotë: "*Nëse ndonjëri prej jush kotet në namaz le të flejë derisa t'i largohet gjumi, sepse nëse vazhdon të falet duke u kotur mund ta shajë vetveten duke menduar se po kërkon falje (nga Allahu).*"¹³⁷.

Kjo gjë ndodh më shumë në faljen e namazit të natës, kur është koha e lutjeve, dhe dikush nga lodhja ndodh që të lutet kundër vetvetes, duke mos e ditur e kështu t'i pranohet lutja kundër vetes së tij. Rregulli në fjalë (pra, fjetja për të pushuar pak), edhe pse në shumicën e rasteve vlen për namazet e natës; ai gjithashtu vlen edhe për namazet e tjera, por me kusht që nëse namazi para të cilit falësi dëshiron të flejë pak për të pushuar të ketë akoma kohë për t'u falur e të mos i ikë koha e tij.¹³⁸

¹³⁶ Shënon Buhariu, nr. 210.

¹³⁷ Shënon Buhariu, nr. 209.

¹³⁸ Fet-hul bari, kapitulli i Abdesit, titulli: Marrja abdes pas gjumit.

• • • • •

24– Mos falja pas njerëzve që bisedojnë apo pas atij që është duke fjetur:

Këtë gjë e ka ndaluar Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, duke thënë: "*Mos u falni prapa atij që është duke fjetur dhe pas atij që është duke biseduar*"¹³⁹.

Kjo për arsye se biseduesi me fjalët e tij mund t'i ndodhë që ta teprojë apo të thotë fjalë jo të pëlqyera, kurse njeriu që është duke fjetur ndodh që t'i shfaqen pjesë të turpshme të trupit.

Dijetari El-Hatabi, *Allahu e mëshiroftë*, thotë: "Për sa i përket namazit prapa biseduesve është e urrejtur (mekruh) të falesh sipas imam Shafiut dhe Ahmed ibën Hambelit, kjo për arsye se biseda e pengon dhe e shpërqendron falësin e namazit."¹⁴⁰

Sa i përket argumenteve, të cilët e ndalojnë faljen pas njeriut që është duke fjetur shumë dijetarë i kanë konsideruar hadithe të dobëta.¹⁴¹

Imam Buhariu, *Allahu e mëshiroftë*, në librin e tij të haditheve të sakta, në kapitullin me titull: "Falja e namazit prapa njeriut që është në gjumë", përmend hadithin e përcjellur nga Aishja, *radijallahu anha*, në të cilin ajo thotë:

¹³⁹ Shënon Ebu Davudi, nr. 694, i cili gjendet edhe në librin "Sahihul xhamië", nr. 375 për të cilin autori thotë: Hadithi është i mirë (hasen).

¹⁴⁰ Aunul Mabud, 2/388.

¹⁴¹ Prej tyre janë Ebu Davudi, në Sunenin e tij, libri mbi Namazin, kapitujt mbi Namazin e vitrit, nën titullin: Duaja-lutja. Gjithashtu Ibën Haxheri në librin e tij: "Fet-hul bari", në komentin e tij mbi librin e Namazit, kapitulli: Falja e namazit pas njeriut që është duke u falur.

.....

“Profeti, salallahu alejhi ve selem, falej pas meje, kur unë isha e shtrirë duke fjetur në shtratin e tij.”¹⁴² Në vazhdim, pas këtij hadithi Buhariu thotë: “Këtë çështje nuk e kanë pëlqyer: Muxhahidi, Tavusi, Maliku etj., kjo për arsye se falësi mund të vërejë nga njeriu që fle ndonjë pjesë të turpshme të trupit të tij.”¹⁴³

Mirëpo, nëse është e sigurt, se nuk do të vërehet ndonjë pjesë e turpshme e njeriut, që është duke fjetur, atëherë lejohet falja prapa tij. Allahu e di më së miri.

25- Mos angazhimi me rregullimin e vendit të sexhdes:

Shënon imam Buhariu, *Allahu e mëshiroftë*, nga Muajkibi, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, se ka thënë: “Profeti, *alejhi salatu ve selam*, për personin që rregullon¹⁴⁴ vendin e vendosjes së ballit thotë: *“Nëse duhet ta rregullosh patjetër, atëherë bëje vetëm një herë.”*¹⁴⁵

¹⁴² Shënon Buhariu, kapitulli i Namazit.

¹⁴³ Fet-h el-Bari, në kapitullin e lartpërmendur në fusnotën e mësipërme.

¹⁴⁴ Ky hadith ka si qëllim rrafshimin dhe rregullimin e gurëve në vendin e sexhdes, sepse në atë kohë faleshin drejt e në tokë, apo e thënë më saktësisht e vendosnin kokën në rërë. (sh.p.)

¹⁴⁵ Shënon Buhariu, 3/79.

Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, gjithashtu thotë: *"Mos i fshi guralecët, kur je duke u falur, e nëse detyrohesh atëherë bëre vetëm një herë"*¹⁴⁶.

Arsyeja që e ndalon këtë gjest është për të ruajtur përkushtimin e frikën dhe që të mos bëhen lëvizje të shumta gjatë faljes, e nëse duhet patjetër që vendi i sexhdes të rregullohet, le të bëhet ai para hyrjes në namaz. Në këtë ndalesë futet edhe pastrimi i ballit dhe i hundës. Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, ka pasur raste, kur bënte sexhde mbi ujë e mbi baltë, ku shenjat e tyre nuk i pastronte derisa e falte namazin. Kështu vepronte vetëm, që të mos angazhohej në namaz me pastrimin e fytyrës e të humbiste përkushtimin, çështje për të cilën ai vetë thotë: *"Namazi ka angazhim (është përkushtim në vetvete)"*¹⁴⁷.

Ibën Ebi Shejbeh shënon nga Ebu Derdai, radijallahu anhu, se ka thënë: *"Sikur të m'i jepnin devetë e kuqe (më të mirat), nuk do t'i preferoja ato më shumë se mos-fshirjen e ballit nga guralecët, që më ngjiten gjatë namazit."*

Fudejl b. Ijadi thotë: "Dijetarët e selefit e urrenin fshirjen e bërllokut në ballë (gjatë faljes), derisa të përfundojë namazi."¹⁴⁸

Falësi jo vetëm që duhet të kujdeset për vete, që të mos bëjë vepra, të cilat ia humbasin përkushtimin, por ai gjithashtu duhet të ketë kujdes, që edhe bashkëfalësit të jenë të qetë nga ai. Prej këtyre gjërave do të përmendim:

¹⁴⁶ Shënon Ebu Davudi, 946. Hadithi është edhe në "Sahihul xhamië", nr. 7452.

¹⁴⁷ Shënon Buhariu, (Fet-hul bari), 3/72.

¹⁴⁸ Fet-hul Bari.

26- Mos pengimi i të tjerëve me lexim:

Për këtë çështje Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: "*Secili nga ju e thërret Zotin (I lutet Zotit), prandaj asnjëri mos ta pengojë tjetrin dhe askush të mos e ngrejë zërin ndaj tjetrit me lexim.*", në një transmetim përmendet shtojca: "*në namaz*"¹⁴⁹. Gjithashtu në një hadith tjetër thuhet: "*Mos ta ngrejë zërin askush ndaj njëri-tjetrit (në namaz) me lexim Kurani.*"¹⁵⁰

27- Mos shikimi anash gjatë faljes:

Ebu Dherri, *Allahu qoftë i kënaqur me të*, na përcjell, se Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, ka thënë: "*Allahu i Lartësuar vazhdimisht është në kontakt të drejtpërdrejtë me robin, i cili është duke u falur, përderisa ai nuk shikon (anash), e nëse shikon anash, atëherë Allahu largohet nga ai*"¹⁵¹.

Lëvizja në namaz ndahet në dy pjesë:

E para: Lëvizja e zemrës drejt dikujt tjetër pos Allahut të Lartësuar.

E dyta: Lëvizja e syve .

¹⁴⁹ Shënon EbuDavudi, 2/83. Shiko; "Sahihul xhamië", nr. 752.

¹⁵⁰ Shënon Imam Ahmedi, 2/36. Shiko: "Sahihul xhamië", nr. 1951.

¹⁵¹ Shënon Ebu Davudi, 909. Hadithi gjendet në librin: Sahih Ebu Davud.

.....

Të dy këto lëvizje janë të ndaluara në namaz dhe pakësojnë shpërblimin e tij. Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, u pyet një herë për shikimin anash në namaz dhe dispozitës rreth saj, ku me këtë rast ai tha: “Ajo është vjedhje e shejtanit, të cilin ai e vjedh nga namazi i njeriut”¹⁵².

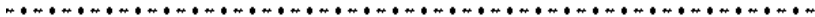
Shembulli i atij që lëviz shikimin në namaz i përngjan shembullit të një personi, të cilin e thërret udhëheqësi në rezidencën e tij, ku duke qëndruar para tij fillon t’i flasë. Kur udhëheqësi është duke i folur ky fillon të shikojë sa djathtas e majtas, ku edhe zemra e tij e humbë përqendrimin nga fjalët që i thuhet dhe nuk mban mend asgjë që i thuhet. Shtrohet pyetja se çfarë do të bënte udhëheqësi me këtë person? Më e pakta që ai do të bënte me të është se do ta ndërpriste bisedën, do ta largonte nga dhoma dhe do ta humbte respektin ndaj tij.

Kështu është edhe puna me falësin që e lëviz shikimin në namaz. Shpërblimi dhe përkushtimi i tij nuk është njëlloj me falësin, i cili në namaz është i pranishëm me zemrën e tij dhe e ndjen madhërinë e Allahut, duke e përlur kokën dhe duke e përçmuar veten gjatë faljes së namazit, ku edhe i vjen turp të largohet nga Allahu dhe të drejtohet tek dikush tjetër.

Dallimi mes këtyre dy personave gjatë faljes është sikurse ka thënë Hasan b. Atije: "Dy persona futen në të njëjtin namaz, por dallimi i shpërblimit mes tyre është sikurse dallimi mes tokës dhe qiellit, për shkak se njëri falet i përkushtuar me zemër tek Allahu i Lartësuar, ndërsa tjetri është i humbur në pakujdesi."¹⁵³

¹⁵² Shënon Buhariu në kapitullin e Ezanit.

¹⁵³ El Vabil Es Sajib, fq. 36.

Kurse lëvizja për nevoja të caktuara është e lejuar. Ebu Davudi shënon nga Sehël b. Handhalije, se ka thënë: *“Kur e falëm namazin e sabahut me Profetin, salallahu alejhi ve selem, ky i fundit filloi të falej dhe herë pas here shikonte në drejtim të armikut (duke ruajtur).”* Ebu Davudi vazhdon e thotë: *“E Profeti, salallahu alejhi ve selem, pat dërguar në atë drejtim kalorës për të bërë roje”.*

Në këtë rang futet edhe mbartja e Uname b. Ebi Asit nga Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, në namaz. Ai ia hapi derën edhe Aishes, duke qenë në namaz. Zbriti nga mimberi sa ishte në namaz që t'ua mësonte namazin, u largua duke ecur mbrapa në namazin e zënies së diellit (eklipsit), e kapi shejtanin për fyti, ku deshi ta mbytë pasi ai deshi t'ia prishë namazin, e ka lejuar mbytjen e gjarprit dhe të akrepit në namaz, urdhëroi të mos i lejojnë njerëzit të kalojnë para sutres në namaz, urdhëroi gratë të rrahin shuplakat, si shenjë kur ato janë në namaz. Këto raste dhe shumë të tjera të ngjashme me to janë të lejuara, si shikimi anash për shkak të nevojës që paraqitet në namaz, edhe pse ky shikim e humb paksa përkushtimin, mirëpo lejohet për nevojat e paraqitura në namaz.

28- Mos ngritja e shikimit në namaz:

Ky veprim është i ndaluar sipas thënies së Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, që na thotë: *"Kur jeni duke u falur mos i ngrini sytë lart në qiell, sepse mund t'u merret shikimi."*¹⁵⁴

Në një transmetim tjetër thuhet: *"Ç'është me disa njerëz, të cilët i ngrejnë sytë nga qielli në namaz!?",* në një transmetim përmendet: *"Të cilët i ngrenë sytë nga qielli gjatë lutjes në namaz"*¹⁵⁵.

Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, vazhdoi ta kritikojë këtë vepër derisa në fund tha: *"Ose do të ndalen nga ngritja e syve në qiell, ose do të verbohen sytë e tyre"*¹⁵⁶.

29- Mospështyrja para vetes në namaz:

Nuk ka dyshim se ky gjest e mënjanon përkushtimin gjatë faljes dhe nuk është edukatë e mirë me Allahun e Lartësuar. Për këtë çështje Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: *"Kur ndonjëri prej jush është duke u falur, atëherë të mos pështyjë në drejtim të fytyrës së tij, sepse Allahu është*

¹⁵⁴ Shënon Ahmedi, 5/294. Hadithi gjendet në "Sahihul xhamië", nr. 762.

¹⁵⁵ Shënon Muslimi, nr. 429.

¹⁵⁶ Shënon Ahmedi, 5/258, dhe Buhariu në librin mbi Ezanin, kapitulli: Ngritja e shikimit nga qielli në namaz.

.....

*në atë drejtim*¹⁵⁷. Gjithashtu thotë: *"Kur ndonjëri prej jush është duke u falur të mos pështyjë para vetes, sepse në atë moment është duke biseduar me Allahun e Lartësuar, po ashtu të mos pështyjë në të djathtë, sepse në atë anë është një melek, por (nëse duhet të) pështyni, atëherë bëjeni atë në të majtë apo në mes të këmbëve e pastaj mbulojeni atë*¹⁵⁸.

Ngjashëm me këtë kuptim është edhe thënia tjetër e Profetit, *salallahu alejhi ve selem*: *"Kur ndonjëri prej jush fillon të falet ai e thërret Zotin e tij, Zoti e ka mes vetes dhe kibles, prandaj të mos pështyjë askush në drejtim të kibles, por le të pështyjë në të majtë ose në mes të këmbëve*¹⁵⁹.

Mirëpo në kohën tonë pjesa dërrmuese e xhamive janë të shtruara me tepihë, gjë e cila nuk ka qenë në kohën e Profetit, *alejhi salatu ve selam*, prandaj nëse ndokush detyrohet të pështyjë, atëherë duhet të nxjerrë shaminë, apo të ngjashme me të dhe të pastrojë gojën e pastaj ta fusë përsëri në xhep.

¹⁵⁷ Shënon Buhariu, nr. 397.

¹⁵⁸ Shënon Buhariu, nr. 512 dhe 1416.

¹⁵⁹ Shënon Buhariu, nr. 513 dhe 1417.

30- Të pengojë hapjen e gojës në namaz:

Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, për këtë gjë thotë: "*Kur ndonjërit prej jush i hapet goja gjatë faljes le ta pengojë sa të ketë mundësi, ngase djalli futet në të*"¹⁶⁰.

Kjo për shkak se me futjen e Djallin në gojë atij i jepet më shumë mundësi që ta hutojë falësin dhe t'ia humbë përkushtimin, po ashtu për shkak të hapjes së gojës shejtani qesh, sepse ia doli që ta pengojë sadopak njeriun nga përkushtimi.

31- Mosvendosja e duarve në bel gjatë faljes:

Na përcillet nga Ebu Hurejre, *radijallahu anhu*, se ka thënë: "*I Dërguari i Allahut, alejhi salatu ve selam, e ndaloi vendosjen e duarve në bel gjatë faljes*"¹⁶¹.

Vendosja e duarve në bel është e qartë, pra, t'i mbështesim duart në bel duke qenë në këmbë në namaz. Nga Zijad b. Subejh El-Hanefiu na përcillet, se ka thënë: "*Jam falur pranë Ibën Omerit dhe vendosa duart në bel, ai kur më pa më goditi në duar, kur përfundua namazin më*

¹⁶⁰ Shënon Muslimi, 4/2294.

¹⁶¹ Shënon Ebu Davudi, 947, po ashtu hadithi është edhe në "Sahihun e Buhariut", libri mbi Veprat, kapitulli: Vendosja e duarve në bel gjatë faljes së namazit.

tha: ky qëndrim i përngjan kryqëzimit në namaz, gjë të cilën e ka ndaluar Profeti, salallahu alejhi ve selem”¹⁶².

Në një transmetim të përmendur deri tek Profeti, salallahu alejhi ve selem, ceket se vendosja e duarve në këtë formë është formë pushimi, të cilën e bëjnë banorët e zjarrit në Xhehenem, Allahu na ruajt prej tij!¹⁶³

32- Mos lëshimi i petkave zvarrë në namaz:

Çështje kjo për të cilën përmendet se: “Profeti, salallahu alejhi ve selem, e kishte ndaluar lëshimin e petkave zvarrë në namaz, si dhe mbylljen e gojës (me ndonjë petk apo të ngjashme)”¹⁶⁴.

Në librin “Aunul mabudë”¹⁶⁵ përmendet, se Hatabiu thotë: “Me fjalën: “lëshim i petkave” është si qëllim zgjatja e tyre, derisa ato të prekin në tokë”. Kurse në librin “Mirkat el-Mefatih”¹⁶⁶ thuhet: “Lëshimi i rrobave në çfarëdo mënyre të bëhet ajo është i ndaluar rreptësisht, sepse një vepër e tillë

¹⁶² Shënon Imam Ahmedi, 2/106 dhe të tjerë, të cilin e saktëson hafidh Iraku në punën e tij të bërë në librin e Gazaliut, “Ihja ulumud-din”. Për më tepër shiko librin: “Irvaul galil” (të Albanit), 2/94.

¹⁶³ Shënon Bejhekiu nga Ebu Hurejre, i cili e çon hadithin me përmendje deri tek Profeti, salallahu alejhi ve selem. Hadith për të cilin hafidh Iraku thotë: “Ky hadith nga ana e tij e jashtme duket të jetë i saktë”.

¹⁶⁴ Shënon Ebu Davudi, 643. Hadithi është në “Sahihul xhamië” nr. 6883, për të cilin autori thotë: Hadithi është i mirë (hasen).

² 2/347.

³ 2/236.

.....

konsiderohet mendjemadhësi. Asaj edhe më tepër i shtohet mëkati dhe ndalesa kur ndodh në namaz.”

Për kuptimin e fjalës “lëshim i rrobave” (në gj. Arabe: Es-sedlu”) autori i librit: “En-Nihaje” thotë: “Është si qëllim mbështjellja e falësit me rroba (të ngjashme me batanijen. sh.p.) dhe lëshimi i duarve teposhtë nga brenda asaj rrobe dhe në atë mënyrë të bjeri në ruku dhe në sexhde. Thuhet se diçka të tillë e praktikonin jehudët. Gjithashtu thuhet se me të është si qëllim vendosja e petkut mbi kokë apo kraharor dhe lëshimi i anëve të saj para apo anash, gjë e cila e pengon falësin duke ia drejtuar përqendrimin tek rrobat, që t’i mbajë nën kontroll e kështu e humbet përkushtimin. Veshje e rrobës po të bëhej, duke i shtrënguar ato rreth trupit me rrip apo të ngjashëm me të nuk do të ekzistonte frika e rënies, ku si fryt i saj do të ishte shtimi i dukshëm i përkushtimit në namaz.

Gjithashtu duhet të kemi kujdes nga rrobat, të cilat kanë pjesë, të cilat kur biem në sexhde na pengojnë apo na detyrojnë që t’i afrojmë afër vetes apo t’i rregullojmë ato, siç është rasti me disa veshje tradicionale afrikane. Marrja me rregullimin e tyre pa dyshim do të ndikonte negativisht në faljen e namazit, prandaj në këtë çështje të gjithë duhet të kemi kujdes.

Për sa i përket mbylljes së gojës, ajo është e ndaluar dhe dijetarë kanë përmendur disa arsye, ku më e rëndësishmja është se me mbylljen gojës nuk mund të plotësohet shqiptimi i shkronjave ashtu si duhet gjatë leximit në namaz, si dhe pengon në plotësimin e sexhdes.

33- Mos përngjasimi me kafshët:

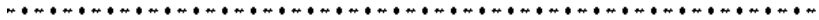
Allahu i Lartësuar e nderoi të birin e Ademit, e krijoi atë në formën me të mirë, prandaj është turp që ai t'i përngjasojë kafshëve. Kështu që gjatë faljes së namazit atij i ndalohej t'i përngjasojë atyre. Një vepër e tillë është në kundërshtim me përkushtimin në namaz, si dhe konsiderohet turp për falësin.

Nga transmetimet që janë përmendur për këtë çështje është thënia e Profetit, *salallahu alejhi ve selem, i cili ndaloi tri forma të qëndrimit në namaz: të mos biem në sexhde shpejt si korbi që ngutet kur ha ushqimin e tij, të mos shtrihemi si kafshët e egra, dhe të mos e caktojmë ndonjë vend të posaçëm në xhami përherë për t'u falur në të si deveja, që nuk e ndërron vendin e saj.*¹⁶⁷ Thuhet se kuptimi i caktimit të vendit, është si qëllim privatizimi i një vendi të posaçëm në xhami, të cilin të gjithë njerëzit e dinë se është i një personi të caktuar në të cilin falet përherë. Kjo vepër i përngjan caktimit të devesë, e cila e privatizon një vend të caktuar për pushim, ku edhe gjithmonë shkon në të për të pushuar.¹⁶⁸ Në një transmetim tjetër thuhet: *"Më ndaloi Profeti, salallahu alejhi ve selem, që të mos bëj sexhde si gjeli që kap kokrrat, të mos i shtrij bërrylat në tokë gjatë sexhdes si qeni që i shtrin këmbët, dhe të mos shikoj (me dinakëri) si shikon dhelpra"*¹⁶⁹.

¹⁶⁷ Shënon Ahmedi, 3/428.

¹⁶⁸ El-Fet-h err-Rrebanij, 4/91.

¹⁶⁹ Shënon Ahmedi, 2/311. Hadithi është në librin: "Sahihut Tergib uet-terhib", nr.556.

Këto ishin disa nga shkaqe, të cilat m'i lehtësoi Allahu për t'i përmendur rreth çështjes së përkushtimit në namaz, përmes të cilave kemi shpresë që të arrihet deri tek përkushtimi dhe përmes tyre të largojmë çdo shkak shqetësues në të. Tani do të cekim një çështje, të cilën dijetarët e kanë diskutuar mes vete dhe që flet për vlerën e përkushtimit në namaz, e cila është:

Personi që i shtohen vesveset në namaz, a i pranohet namazi apo duhet ta përsëritë atë?

Ibën Kajimi, *Allahu e mëshiroftë*, thotë:

"Nëse shtrohet pyetja se çfarë thoni për atë namaz, i cili falet pa frikë e përkushtim, a duhet të përsëritet apo jo? Përgjigja është: "Sa i përket shpërblimit ky namaz nuk sjell shpërblim, për arsye se namazi shpërblehet vetëm aq sa njeriu e fal me vëmendje dhe përkushtim ndaj Allahut.

Ibën Abasi thotë: *"Nuk të pranohet ty nga namazi përveç sa je i pranishëm me mendje në të"*.

Gjithashtu në Musnedin e Imam Ahmedit përmendet thënia e Profetit, *alejhi salatu ve selam*, ku thuhet: *"Robi e fal namazin, por nuk i shkruhet shpërblim përveç sa gjysma e tij, apo një e treta, apo një e katërta... deri sa përmendi një të dhjetën e tij"*.

Kjo vërtetohet mjaft qartë edhe nga fakti, se Allahu i Lartësuar e vari shpëtimin e falësve të namazit me përkushtimin dhe frikën që falësi ka në të, gjë që jep të kuptojmë se ata që falen pa frikë e përkushtim nuk bëjnë pjesë në grupin e të shpëtuarve.

Sa i përket çështjeve të dunjasë, detyrimeve dhe kërkesave nga falësi, ai konsiderohet besimtar dhe lirohet nga disa detyrime (që duhet t'i kryejë një jomusliman në shtetin Islam. sh.p.) përderisa në namazin e tij, nga ana e jashtme, vërehet përkushtimi dhe vëmendja. Kjo sipas mendimit të gjithë dijetarëve, duke mos lënë anash në fund që falësi namazin e tij ta pasojë me dhikër dhe shtojcat e tjera, të cilat konsiderohen plotësuese të mangësive të farzit.

.....

Ndërsa nëse namazi falet pa vëmendje dhe pa përkushtim, atëherë dijetarët janë ndarë në disa mendime, se: a duhet të përsëritet ai apo jo. Ibën Hamidi, pasues i Ahmedit, mendon se është detyrim që ai të përsëritet. Duke u bazuar në këtë çështje, atëherë i njëjti diskutim vlen edhe për përkushtimin në namaz, çështje për të cilën përmenden dy mendime nga juristët e Islamit, fjalë këto të cilat që të dyja përmenden brenda medhhebit të Ahmedit dhe dijetarëve të tjerë. Bazuar në të dy çështjet e lartpërmendura, atëherë edhe për çështjen e shtimit të vesveseve në namaz rreth dispozitës së saj ka dy mendime të dijetarëve; sipas Ibën Hamidit ai duhet të përsëritet, kurse shumica e juristëve të tjerë nuk e detyrojnë përsëritjen e tij. Këta të fundit mendimin e tyre e bazojnë në urdhrin e Profetit, *salallahu alejhi ve selem*, i cili urdhëroi të bëhet sexhdeja e përmirësimit të gabimit (sehvi sexhde), duke mos urdhëruar përsëritjen e tij. Duke pasur parasysh, se po ai tha: *"Djalli vjen tek ndonjëri prej jush, kur është duke u falur dhe i thotë: Kujtoje këtë e kujtoje atë çështje, duke i kujtuar gjërat që nuk i janë kujtuar më parë, vetëm e vetëm që ta hutojë, derisa të mos dijë sa rekatë ka falur."*

Megjithatë, nuk ka dyshim se namazi që falet pa prezencën e zemrës dhe të mendjes nga ai namaz nuk pritet shpërblim fare, kjo për arsye se Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, ka thënë: *"Robi e fal namazin, por nuk i shkruhet shpërblim përveç sa gjysma e tij, apo një e treta, apo një e katërta... derisa përmendi një të dhjetën e tij"*, po ashtu fetvaja e Ibën Abasit, të cilën e përmendëm më lart, ku ai thotë: *"Nuk të pranohet ty nga namazi përveç sa je i pranishëm me mendje në të"*.

Pra, një namaz i tillë nuk është i plotë, sepse nuk e ka arritur qëllimin për çka është falur (e qëllimi i tij është arritja e shpërblimit. sh.p.), ndërsa për sa i përket formës së tij të

.....

jashtme ai konsiderohet i saktë, nëse është bërë sipas rregullave të duhura nga ana e tij formale, ku edhe për këtë shkak nuk kërkohet përsëritja e tij.

Në një transmetim tjetër të saktë Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, thotë: *"Myezini kur e thërret ezanin djalli ikën nga aty, ngase ndjen mundim, rri larg derisa të përfundojë ezani, ku pastaj kthehet prapë, dhe kur thirret ikameti për falje prapë ikën, e kur të përfundojë ai prapë kthehet, që ta shpërqendrojë njeriun gjatë faljes, duke i thënë: Kujtoje këtë e kujtoje atë çështje, duke ia kujtuar gjërat që më parë nuk i ishin kujtuar, derisa arrin ta hutojë se sa rekate ka falur, e nëse ndonjërit prej jush i ndodh kjo gjë, atëherë le të bëjë dy sexhde (në fund të namazit) duke qenë ulur".* Të bazuar në këtë hadith përkrahësit e mendimit, se namazi në të cilin shtohen vesveset, thonë se i Dërguari, *salallahu alejhi ve selem*, e urdhëroi këtë njeri, që u habit aq shumë në namaz, sa nuk e di sa rekate ka falur, që në fund të namazit të bëjë sexhden e përmirësimit të gabimit, duke mos e urdhëruar atë që ta përsëritë namazin, mendim të cilin e pretendon pala e parë, e sikur ky namaz të ishte i prishur atëherë pa dyshim se do ta urdhëronte për ta përsëritur atë. Këta dijetarë thonë se fshehtësia e sehvi sexhdes në namaz është hidhërimi i shejtanit, i cili është munduar t'i bëjë vesvese po atij falësi në namaz, dhe i cili ka dashur ta pengojë nga përqendrimi në të, ku edhe për këtë shkak Profeti, *salallahu alejhi ve selem*, këto dy sexhde i ka quajtur me emrin: "dy sexhdet e hidhërimit (të djallit)".

Dijetarët që e detyrojnë përsëritjen e këtij namazi, nëse me këtë përsëritje kanë si qëllim arritjen edhe të shpërblimit (e jo vetëm kryerjen e detyrimit), atëherë kjo dëshirë kthehet tek vetë falësi, nëse do e përsërit atë namaz e nëse do nuk e përsërit. Mirëpo me mendimin e tyre, nëse kanë si qëllim që ai ta përsëritë si dënim kundër tij, si detyrim i

.....

patjetërsueshëm dhe mbi të njëjtin person t'i ngremë të njëjtat dispozita, si mbi lënësin e namazit, atëherë këtë mendim nuk e mbështesim dhe si përfundim them se fjala e dytë (ajo se falësi i namazit me vesvese i humb në të shpërblimi, por e kryen detyrimin duke mos pasur nevojë ta përsëritë të njëjtin namaz. sh.p.) është fjala më e saktë në këtë çështje, e Allahu e di më së miri!"¹⁷⁰

¹⁷⁰ Medarixhu Salikin, 1/528-530.

PËRFUNDIM

Çështja e përkushtimit është e madhe dhe mungesa e saj është rrezik. Askush nuk mund ta zotërojë këtë mirësi përveç atij që Allahu i jep sukses, dhe në të kundërtën është një fatkeqësi, gjë për të cilën Profeti, *alejhi salatu ve selam*, gjithmonë e luste Allahun duke thënë: *"O Zoti im kërkoj mbrojtjen tënde nga zemra që nuk frikësohet..."*¹⁷¹

Falësit e përkushtuar ndahen në shkallë të ndryshme, sepse përkushtimi dhe frikë-respekti në namaz janë punë të zemrës, të cilat shtohen dhe pakësohen. Ka persona përkushtimi i të cilëve arrin majat e qiellit, por kemi edhe të atillë që hyjnë në namaz dhe dalin nga ai duke mos qenë fare të pranishëm me zemrën dhe mendjen e tij.

Njerëzit gjatë faljes së namazit për sa i përket përkushtimit në të ndahen në pesë grupe, e ato janë:

1- Zullumqari i vetvetes, i cili ka mangësi në abdes, është i parregullt në kohët e namazit, s'ka dije rreth rregullave dhe kushteve të tij...

2- Ai që është i rregullt në kohët e namazit, nuk e lë mangut abdesin, i njeh kushtet dhe dispozitat e tij etj., por nuk e lufton epshin e vetes së tij për t'i larguar vesveset dhe mendimet e ndryshme.

3- Ai që është i rregullt në kohët e namazit, njeh kushtet dhe dispozitat është i kujdesshëm në marrjen e abdesit, dhe e lufton epshin e vet që të mos e fusë në vesvese dhe mendime të kota. Ky lloj njeriu me të vërtetë është i zënë me armikun e tij, të cilin e lufton vazhdimisht që të mos i vjedhë

¹⁷¹ Shënon Tirmidhiu, nr. 3482. Hadithi gjendet në "Sahih sunen et-Tirmidhi" nr. 2769.

asgjë nga namazi i tij dhe për këtë shkak ai gjatë faljes së këtij namazi konsiderohet si falës ashtu edhe muxhahid.

4- Ata që kur ngrihen për t'u falur plotësojnë të gjitha kushtet e namazit, njohin rregullat e tij dhe zemrat e tyre janë të preokupuara në plotësimin e rregullave me përpikëri, në mënyrë që të mos humbasin asgjë prej namazit të tyre. Të gjithë preokupimin e kanë në kryerjen e tij në formën më të mirë të mundshme. Zemrat i kanë të zhytura thellë në përkushtim dhe nënshtrim të plotë ndaj Allahut Fuqiplotë.

5- Dhe grupi i fundit janë ata që ngrihen për t'u falur, si grupi i katërt, por për dallim nga ai para tij ky zemrën e tij e vendos para Allahut, përmes së cilës e sheh Zotin e vet, e ndjen Atë, e mbush atë zemër me dashuri dhe madhështi ndaj Tij, sikur ta shihte në të vërtetë dhe në mënyrë reale. Nga zemra e tij është zhdukur çdo vesvese dhe mendim, dhe i janë ngritur perdet e pengesës mes tij dhe Zotit të vet. Prandaj dallimi në vlerë, mes tij dhe grupeve të tjera është sikurse ai mes qiellit dhe tokës. Ky lloj njeriu në namaz është i zënë me Zotin e vet, që për të është qetësi dhe kënaqësi e vërtetë.

Prandaj themi, se grupi i parë për namazin e tij dënohet, i dyti do të llogaritet, të tretit do t'i fshihen mëkatet, i katërti shpërblehet dhe grupi i pestë me namazin e tij afrohet tek Allahu, sepse falja e tyre u bë qetësim i syve të tyre dhe për atë që namazi bëhet qetësim i syve të tij në këtë botë, do të bëhet qetësim i syve të tij afërsia mes tij dhe Allahut në botën tjetër. Gjithashtu syri i atij që është qetësuar me Allahun, me atë person do të qetësohet dhe do të kënaqet çdo sy tjetër, ndërsa kujt nuk i qetësohet syri i tij me Allahun, shpirti i tij do t'i copëtohet në këtë botë nga pikëllimi.¹⁷²

¹⁷² El-Vabil es-sajib, fq.40-41.

Dhe në fund e lus Allahun e Lartësuar, që të na bëjë prej të përkushtuarve, të na pranojë pendimet tona dhe t'i shpërblejë me të mira të gjithë ata që kanë dhënë kontributin edhe më të vogël në këtë libër dhe të kenë dobi ata që e lexojnë!

Amin. Falënderimi i qoftë Allahut, Zotit të botëve.

Përmbajtja.

HYRJE:	5
KAPITULLI I PARË	16
PËRKUJDESJA PËR GJËRAT	16
QË SJELLIN PËRKUSHTIMIN APO E FORCOJNË ATË..	16
1- Përgatitja për namaz.....	17
2- Qetësimi gjatë faljes.....	18
3- Përkujtimi i vdekjes gjatë faljes.....	19
4- Meditimi rreth ajeteve që lexohen, dhe rreth lutjeve të tjera gjatë faljes, si dhe përjetimi i tyre	20
5- Të ndalet gjatë leximit në secilin ajet	25
6- Këndimi i ajeteve me vëmendje, rrjedhshëm e ngadalë dhe zbukurimi i zërit gjatë këndimit	26
7- Të jesh i bindur, se Allahu i përgjigjet lutjeve gjatë namazit	27
8- Falja e namazit pas sutres – pengesës para vetes dhe afrimi pranë saj	28
9- Vendosja e dorës së djathtë mbi të majtë në gjoks	30
10- Shikimi në vendin e sexhdes.....	30
11- Lëvizja e gishtit tregues gjatë teshehudit (uljes).....	33
12- Llojllojshmëria e këndimit të kaptinave, ajeteve dhe lutjeve gjatë namazit	34
13- Të bëjë sexhden e leximit të Kuranit, nëse e lexon atë në namaz	39
14- Të kërkohet mbrojtja e Allahut nga djalli i mallkuar...	41
15- Meditimi rreth gjendjes së selefit kur ata faleshin	49
16- Njohja e fshehtësive të përkushtimit.....	53
17- Përpjekja për shtimin e lutjeve, sidomos në sexhde.....	56
18- Dhikri pas faljes së namazi	59
KAPITULLI I DYTË	61
LARGIMI I PENGESAVE	61
QË E PAKËSOJNË PËRKUSHTIMIN NË NAMAZ.....	61

19-	Largimi i gjërave që e hutojnë falësin nga vendfalja e tij	62
20-	Të mos falet me (apo mbi) rroba që përmbajnë shkrime, vizatime, apo ngjyra tërheqëse	63
21-	Të mos falet, kur ushqimi është gati dhe është i uritur	64
22-	Të mos falet duke qenë nën presionin e nevojave fiziologjike	65
23-	Mos falja nën presionin e kotjes (nga gjumi).....	66
24-	Mos falja pas njerëzve që bisedojnë apo pas atij që është duke fjetur	67
25-	Mos angazhimi me rregullimin e vendit të sexhdes.....	68
26-	Mos pengimi i të tjerëve me lexim.....	70
27-	Mos shikimi anash gjatë faljes	70
28-	Mos ngritja e shikimit në namaz	73
29-	Mospështyrja para vetes në namaz.....	73
30-	Të pengojë hapjen e gojës në namaz.....	75
31-	Mosvendosja e duarve në bel gjatë faljes.....	75
32-	Mos lëshimi i petkave zvarrë në namaz	76
33-	Mos përngjasimi me kafshët	78

Katalogimi në botim – **(CIP)**

Biblioteka Kombëtare dhe Universitare e Kosovës

82.282.5

Munexhid, Muhamed Salih

33 [tridhjetë e tre] shkaqe për shtimin e
përkushtimit në namaz / Muhamed Salih

Munexhid ; Përktheu nga gjuha arabe Sabit Gashi.

- Botimi 1. - Prishtinë : Lib-Art, 2010. - 86 f. ; 21
cm.

Titulli i origjinalit : Thelathetun ue thelathune
serben lil hushui fi-salati

1. Gashi, Sabit

ISBN 978-9951-573-03-0